

Halden kommune

Budsjett 2014

Innhold

Rådmannens innledning	3
Hovedpunkter i budsjettet	6
Viktige prioriteringer for Haldens velferdstjenester	8
Budsjettprosess 2014	9
Organisasjon	10
Økonomisk status	11
Helhetlig styring	12
Mål for kommunen	13
Økonomiske rammebetingelser 2014	15
Framtidsutsikter 2015-	15
Fellesinntekter	16
Sentraladministrasjon og fellesfunksjoner	18
Organisering	18
Mål og hovedoppgaver	18
Styringsindikatorer	19
Driftsrammer	20
Reduksjonstiltak	21
Konsekvensbeskrivelser av reduksjonstiltak	21
Enhet NAV Halden	23
Organisering	23
Mål og hovedoppgaver	23
Styringsindikatorer	24
Driftsrammer	24
Reduksjonstiltak	25
Konsekvensbeskrivelser av reduksjonstiltak	26
Kommunalavdeling Undervisning & oppvekst	27
Organisering	27
Mål og hovedoppgaver	27
Styringsindikatorer	28
Driftsrammer	28

Reduksjonstiltak	32
Konsekvensbeskrivelser ved nye reduksjonstiltak	34
Kommunalavdeling helse og omsorg	35
Organisering	36
Mål og hovedoppgaver	39
Utfordringer i 2014	41
Kommunalavdelingens målsetting for driften i 2014	41
Styringsindikatorer	42
Driftsrammer 2014	42
Reduksjonstiltak	43
Konsekvensbeskrivelser av reduksjonstiltak	45
Beskrivelse av aktivitet og utfordringer pr KOSTRA funksjon	46
Kommunalavdeling teknisk	50
Organisering	50
Mål og hovedoppgaver	50
Styringsindikatorer	53
Driftsrammer	53
Reduksjonstiltak	53
Salg av tomter og eiendommer	54
Reforhandling av leiekontrakter	54
Halden havnevesen	55
Kultur, idrett og mangfold	56
Organisering	56
Mål og hovedoppgaver	56
Driftsrammer	57
Nye tiltak	58
Konsekvensbeskrivelser av reduksjonstiltak	58
Investeringer	60
Kommunale avgifter og gebyrregulativ	65
Økonomiske oversikter	66
Vedtak	Feil! Bokmerke er ikke definert.

Kommunestyrets innledning

Budsjettet bygger på rådmannens forslag, framlagt 10. april. Kommunestyret tar til etterretning at Fylkesmannen mener at utgiftsnivået er for høyt og støtter de innstramningene som er lagt inn i budsjettet. Spesielt er kommunestyret opptatt av at samlet lønnsvolum må vise nedgang i 2014. Samtidig vil kommunestyret peke på at 80 – 100 årsverk må fjernes i løpet av 2014.

Kommunen skal yte forsvarlige tjenester, men vil de nærmeste årene måtte gjøre store og strukturelle endringer som berører tjenestenivået. Innbyggerne kan likevel være trygge på at de vil få tjenester av forsvarlig kvalitet. Halden kommune skal fortsatt være et godt og trygt sted å bo og leve.

Kommunestyret støtter rådmannens tiltak for lederutvikling og videre utvikling av organisasjonskultur. Kommunestyret er bevisst på at kommunens samlede kompetanse, representert gjennom kommunens medarbeidere er avgjørende for å kunne yte gode tjenester. Dette blir ekstra viktig når antall årsverk reduseres.

Vi vil her benytte anledningen til å takke alle kommunens ansatte for innsatsen og minne om at selv om omstillingene er tøffe, skal rundt 95% av samlet virksomhet videreføres. Det betyr at kompetanse og kvalitet hos kommunalt ansatte blir minst like viktig i og etter omstillingene som det har vært til nå.

Kommunestyrets endringer/presiseringer til rådmannens budsjettforslag

Kommunestyret velger å opprettholde rammene for sektorene som foreslått av rådmannen med følgende presiseringer.

- Det legges fram detaljbudsjett for vedtak i respektive hovedutvalg. Detaljbudsjettet skal gi klare rammer og mål for sektorenes hovedområder samtidig som rådmannen har frihet til effektiv drift i henhold til vedtatt reglement.
- Sammenslåingen av Iddevang og Øberg skoler forutsetter vedtak om framtidig skolestruktur for Idd som vedtatt i HUoO PS 2013/51 13. november 2013
- Avvik og overforbruk skal søkes dekket og lukket inn ved tiltak der overforbruk oppstår.
- Inntekt eiendomsskatt er redusert i henhold til vedtak i eiendomskattetakstnemda, reduksjon inntekt er kostnadsreduert på formannskapetets konto.
- Premieavvik pensjoner skal tas ut av felleskostnader og fordeles på sektorene i likhet med øvrige pensjonskostnader.
- Eventuell reforhandling av avtale om Opera Østfold behandles i HKIM for innstilling til Formannskapet. Dette punktet har ingen effekt for budsjett 2014 og tas ut.
- I forkant av arbeidet med budsjett 2015 skal det legges fram en budsjettstruktur for vedtak i Formannskapet etter innstilling fra hovedutvalgene. Planen skal gi en oversikt over utgifter pr. funksjon og lønnsbudsjett pr. sektor
- Det forutsettes at samlet lønnsmasse for 2014 er vesentlig lavere enn for 2013.
- Det forutsettes at nedbemanningen som angitt i innledningen er gjennomført i 2014, dog med mindre økonomisk etterslep i 2015.
- Eventuelle vesentlige ekstraintekter som følge av statlige refusjoner eller andre forhold disponeres av kommunestyret etter innstilling fra formannskapet som behandler forslag fra rådmannen.

Rådmannens innledning

Budsjettet for 2014 som ble vedtatt av kommunestyret 19.12.2013 er som kjent opphevet av Fylkesmannen. I opphevelsen fremhever Fylkesmannen nødvendigheten av et redusert investeringsnivå, korrigering av skatt og rammetilskudd ihht statsbudsjett og en ny vurdering av utgiftsnivået generelt sett. Fylkesmannen mener at utgiftsnivået er for høyt, og må reduseres.

Rådmannen legger derfor frem et forslag til nytt årsbudsjett for 2014. Korrigeringer / endringer er lagt inn i dokumentet som kommunestyret vedtok 19.12.2013, for å få et helhetlig dokument og budsjett.

Rådmannen legger i sitt budsjett vekt på at kommunen skal yte forsvarlige tjenester, men vil de nærmeste årene måtte gjøre store og strukturelle endringer som berører tjenestenivået. Innbyggerne kan likevel være trygge på at de vil få tjenester av forsvarlig kvalitet. Halden kommune skal fortsatt være et godt og trygt sted å bo og leve.

Det skal også i 2014 utvikles og ytes tjenester for et betydelig beløp. Rådmannens budsjettforslag for 2014 legger opp til en fordeling av 1,4 mrd. kr til de ulike kommunalavdelingene. Brutto utgiftsbudsjett til tjenesteområdene utgjør 2,1 mrd.

Rådmannen fremlegger et krevende budsjettforslag som inneholder reduksjoner i forhold til dagens nivå innen mange områder. Dette er tvingende nødvendig og rådmannen har vært igjennom krevende prioriteringer i forhold til hvilke reduksjoner som skal foreslås. For å kunne fremlegge et realistisk budsjettforslag slik kommuneloven krever er det lagt vekt på å foreslå tiltak som er mulige å gjennomføre for organisasjonen på nåværende tidspunkt.

I tillegg til å oppheve budsjettvedtaket har Fylkesmannen i samme brev opphevet kommunestyrets vedtak om økonomiplan for 2014-2017. Rådmannen er i gang med å utarbeide en økonomiplan for 2015-2018. En forpliktende plan i forhold til inndekning av det akkumulerte merforbruket vil være en del av økonomiplanen. Økonomiplanen vil legges frem for kommunestyret i juni 2014.

Et etterlengtet lederutviklingsprogram, informasjon og service er viktige elementer for å lykkes i omstillingsprosessen som kommunen har startet. De ansatte er ikke bare den viktigste ressursen, men også de beste ambassadørene i forhold til å bedre servicen og bygge tillit og omdømme blant kommunens befolkning. Det er derfor helt avgjørende å skape en god og sunn organisasjonskultur. Gjennom målrettet arbeid ønsker Halden kommune å fremstå som og være en attraktiv og god arbeidsplass.

Gudrun Haabeth Grindaker
Rådmann

Hovedpunkter i budsjettet

Rådmannens forslag til nytt budsjett for 2014 har tatt utgangspunkt i budsjettvedtaket som er opphevet, prognosen for året og økonomiplanen for 2015-2018 så langt som arbeidet har kommet.

Til tross for en økning i rammer til tjenesteproduksjon, som rådmannen mener er påkrevd, må det foretas omfattende tiltak innenfor alle kommunalavdelinger. Rådmannen har i sitt budsjettforslag hatt fokus på følgende områder:

Omstilling og effektivisering

Den omstillingen som Halden kommune så vidt har begynt på krever mye av organisasjonen. Halden kommune skal forvalte ressursene på en best mulig måte slik at innbyggerne tilbys tjenester av forsvarlig kvalitet. Arbeidet med omstilling og effektivisering har derfor høy prioritet. Kommunen må ha god økonomistyring og tilpasse aktivitetsnivået til inntektsrammen. For å gjenvinne en sunn og bærekraftig økonomi vil gjennomføring av reduksjonstiltak være helt vesentlig i lang tid fremover.

I denne omstillingen står nedbemanning sentralt, og prosessene må medføre færre årsverk og ansatte i Halden kommune. Det er nå drøftet frem nye kriterier for nedbemanning og oppsigelser, noe som vil skape forutsigbarhet i de forestående prosessene.

Inndekning av underskudd

Det er lagt opp til en inndekning av 9,4 mkr i budsjettet for 2014. Kun 5 mkr av dette blir frigjort fra positivt driftsoverskudd. Den øvrige delen knytter seg til «tømming» av disposisjonsfond.

Utarbeidelsen av en forpliktende plan mht inndekning av akkumulert merforbruk skulle opprinnelig fremlegges i mars. Opphevelsen av budsjettvedtaket har imidlertid gjort det nødvendig å utsette ferdigstillelsen av økonomiplan 2015-2018/ forpliktende plan til det foreligger et nytt budsjettvedtak for 2014.

Driftsrammer 2014

I forslaget som foreligger til statsbudsjett er det anslått en forventet lønnsvekst i 2014 på 3,5 %. Rådmannen har lagt dette anslaget til grunn ved beregningen av forventet lønnsoppgjør i 2014.

Budsjettet inneholder svært krevende tiltak for de ulike kommunalavdelingene for å få balanse i budsjettet. Tiltakene som må gjennomføres gjelder både endrede arbeidsmetoder (effektivisering) og reduksjoner i kvalitet og omfang som følge av bemanningsreduksjoner. Kommunalavdelingenes tiltak er beskrevet i kommunalavdelingenes kapitler. Rådmannens budsjettforslag inneholder en videreføring av allerede vedtatte tiltak. I tillegg inneholder budsjettet en forsering av tiltak som var tenkt presentert i økonomiplanen, men som foreslås iverksatt allerede i 2014.

Driftsmessig balanse vil ikke kunne oppnås uten en omfattende omstilling av kommunen. Omstillingen vil kreve innsats på et bredt område. Omfattende lønnsreduksjon bl.a. gjennom nedbemanning er helt nødvendig for at kommunen skal oppnå driftsmessig balanse. Nedbemanningen vil kreve gjennomføring av tiltak der ulike virkemidler vil måtte benyttes.

Dette vil for eksempel kunne være utprøving av ansatte på andre tjenesteområder samt kompetanseheving for å kunne utføre nye oppgaver. Andre virkemidler vil være oppsigelser av midlertidige ansatte og deretter eventuelt faste ansatte.

Det er i budsjettet for 2014 lagt opp til en fordeling av 1,4 mrd. kr til kommunalavdelingenes drift.

Netto pr. kommunalavdeling utgjør rammene i 2014:

Sentral/ felles	86 930
NAV	52 179
Undervisning og oppvekst	566 781
Kultur	42 025
Helse og omsorg	604 577
Teknisk	58 805
Sum	1 411 297

Eiendomsskatt og øvrige gebyrer

Rådmannen foreslår ingen endring av eiendomsskatten for inneværende år.

Eiendomsskatteloven setter begrensninger for når en endring i promillesatsen kan gjøres og rådmannen har derfor ingen mulighet til å foreslå en endring på nytt for inneværende år.

Rådmannen utelukker imidlertid ikke at det vil komme forslag om økt eiendomsskatt i økonomiplanen for 2015-2018.

Det foreslås ingen endringer i gebyrregulativet i dette budsjettforslaget. Det betyr at gebyrregulativet vedtatt i kommunestyret 19.12.2014 med endringer foretatt av kommunestyret i 2014 ligger til grunn for rådmannens budsjettforslag.

Lederutvikling og målstyring

En veldrevet organisasjon krever dyktige ledere som har kontroll på virksomheten og som kan styre etter fastsatte mål. Det er derfor viktig å øke kompetansen blant kommunens ledere i ledelsesfaget slik at den enkelte leder kan løse oppgavene til beste for brukere og ansatte. Lederutvikling har ikke vært på dagsorden i Halden kommune siden 2006 og rådmannen er svært fornøyd med at kommunen har fått tildelt prosjektskjønnmidler fra fylkesmannen slik at dette nå kan gjennomføres.

Lederutviklingen startet allerede i oktober 2013 og vil omfatte alle ledernivåer i Halden kommune. Hovedtema i 2014 vil være mål- og resultatfokus. Lederutviklingen skal bidra til å tydeliggjøre roller og ansvar. Hver enkelt leder skal oppleve at det er samsvar mellom ansvar og myndighet.

KOSTRA- analyser og utgiftsreducerende tiltak

Som rådmannen har påpekt ved tidligere anledninger, er det store kostnadsforskjeller i tjenesteproduksjonen mellom Halden kommune og andre sammenlignbare kommuner, spesielt innenfor pleie- og omsorgstjenestene. Rådmannen har, gjennom dialog med Fylkesmannen, søkt Kommunal og moderniseringsdepartementet om tilskudd for å finansiere en analyse, definere mulighetsrom og peke på strategier i forhold til å nå målet

om vesentlig lavere utgifter. Det søkes samtidig om ressurser til bistand til gjennomføringsfasen.

Viktige prioriteringer for Haldens velferdstjenester

Gode oppvekstsvilkår og gode tjenester for barn og unge er viktige velferdstjenester, i et forebyggende perspektiv, for å fullføre videregående opplæring og som grunnlag for et langt yrkesliv. Tjenester til utsatte barn og unge er særskilt viktig. En viktig prioritering for Halden kommune er derfor å skjerme disse tjenestene i størst mulig grad når vi skal igjennom en prosess med store reduksjoner og nødvendige kutt i tiltak.

Halden kommune har, med forankring i *Skolepolitisk plattform for grunnskolen i Halden 2009-2012* og den sist vedtatte *Politisk plattform for barnehager og grunnskoler i Halden 2012-2020*, tatt grep om skoleutviklingen på en måte som blir lagt merke til og som det er viktig å fastholde. Stikkord er *helhet og sammenheng*, med fokus på noen felles satsingsområder (lesing, regning, sosiale og digitale ferdigheter) og innføring av noen felles verktøy (LeseLOS og LOV) basert på kunnskap om hva som virker læringsfremmende over tid. Forskning viser at gode systemer og en skoleeier som er «tett på» praksis i klasserommene er en forutsetning for utvikling. Målrettede kompetansetiltak overfor ledere og ansatte må prioriteres, og kompetansespredning må ivaretas på alle nivåer gjennom kommunale veiledere og etablerte leder- og lærernettnettverk.

Haldens sykehjem og hjemmebaserte omsorg har god kvalitet på tjenestene og det utføres godt kvalitativt arbeid. Med reduserte rammer skal kvalitet og god service være i fokus, selv om tilbudene og tjenestene reduseres.

I sykehjemmene ønskes det en tett og god dialog med pårørende for å sikre at brukerperspektivet ivaretas. Det innføres derfor en målsetting om at 70 % av pårørende til beboere på langtidsavdelingene skal få tilbud om en pårørendesamtale i løpet av 2014 - i tillegg til den løpende dialogen som allerede er etablert. I kommunens hjemmesykepleie skal det jobbes for å øke den direkte brukertiden, det som kalles ansikt til ansikt tid. Ved å bruke mer tid på pasientene, og mindre tid på kjøring, logistikk og administrative oppgaver, vil det kunne betjenes flere brukere innenfor budsjettrammen.

For å kunne møte utfordringene som samhandlingsreformen representerer i form av en utskrivningspraksis hvor stadig sykere pasienter kommer tidligere ut fra sykehus, skal byens sykehjem i 2014 ha en bevisst strategi knyttet til at majoriteten av de ansatte skal ha en fagutdanning.

Halden kommune har fortsatt som mål å redusere antallet mottakere av sosialhjelp og andre passive ytelser. Satsingen på «arbeid først» fortsetter i 2014. Satsingen er et ledd i å sikre at alle brukere får rett ytelse og riktige tjenester. Flere skal over i aktivitet og antallet brukere på passive ytelser skal reduseres. Et tiltak i forhold til dette er å bidra til å etablere flere arbeidsrettede tiltak tilsvarende Pedalen og Jobbsentralen.

Budsjettprosess 2014

Årsbudsjettet skal i henhold til kommunelovens § 45-3 vedtas av kommunestyret.

Rådmannens forslag til nytt budsjett for 2014 legges frem 10. april. Formannskapets budsjettbehandling vil være 24. april og kommunestyrets vedtak vil foreligge etter behandlingen i kommunestyret 8. mai. Kommunestyrets vedtak oversendes Fylkesmannen for lovlighetskontroll som følge av at kommunen er registrert i ROBEK.

Kommunestyrets budsjettvedtak fra 19.12.2013 danner grunnlaget for dette budsjettforslaget. Det er vurdert og korrigert ut i fra gjennomføringen av de vedtatte tiltakene. I tillegg har det vært nødvendig, som også beskrevet i årets to første økonomirapporter, å komme med forslag til nye tiltak. Hoveddelen av de nye tiltakene er drøftet med tillitsvalgte i forbindelse med økonomiplanprosessen for 2015-2018. Det har imidlertid vært nødvendig å vurdere tiltak helt frem til rådmannens presentasjon av budsjettforslaget slik at drøftingsplikten med tillitsvalgte ikke er overholdt for alle tiltakene. Rådmannen er klar på at dette ikke er heldig, men ut fra vedtatt tidsplan i FS 20.03, har det ikke vært mulig å gjennomføre drøftinger med avtalte tidsfrister. Drøftinger vil bli gjennomført i etterkant av presentasjonen, men før behandlingen i formannskapet.

Kommunalsjefene har vært ansvarlige for budsjettprosessen i de enkelte kommunalavdelingene med støtte fra økonomiavdelingen. Enhetslederne har vært delaktige i prosessen gjennom arbeidet med økonomirapportene i de to første månedene. Økonomirapportene har vært viktige dokumenter i forbindelse med utarbeidelsen av nytt budsjett.

Fylkesmannens brev av 19.03.14 der budsjettvedtaket oppheves, har også vært et viktig grunnlagsdokument i utarbeidelsen av nytt årsbudsjett. Fylkesmannen beskriver flere forhold i brevet som det har vært nødvendig å vurdere. De viktigste å i møte komme er:

- Redusert investeringsnivå
Dette foreslås redusert med 46 mkr
- Reduserte fellesinntekter, slik at disse er i hht vedtatt statsbudsjett
Reduserte skatteinntekter og rammetilskudd er foretatt med 6,5 mkr
- Utgifts reduserende tiltak
Flere tiltak fra arbeidet med økonomiplan 2015-2018 er forsert og vil iverksettes tidligere enn først planlagt.
Ved utgangen av året legges opp til at antall årsverk er redusert med 100

Organisasjon

Halden kommunes organisasjon er inndelt i rådmannens stab og tre kommunalavdelinger (undervisning og oppvekst, helse og omsorg, teknisk og kultur).

Rådmannens ledergruppe (RLG) består av rådmann, kommunalsjef undervisning, oppvekst og kultur, kommunalsjef helse og omsorg, kommunalsjef teknisk, personalsjef, økonomisjef, NAV- leder og leder for informasjonstjenesten.

Kommunalavdeling helse og omsorg er organisert i 5 enheter som ledes av enhetsleder

- Enhet hjemmebaserte tjenester
- Enhet samlokaliserte boliger
- Enhet omsorgsboliger
- Enhet sykehjem
- Enhet basistjenester

Enhet sykehjem og Basistjenester er delt inn i underområder med en eller flere områdeledere avhengig av type virksomhet. I tillegg har kommunalavdelingen et eget område for koordinerende fellestjenester.

Kommunalavdeling undervisning, oppvekst og kultur er organisert i 24 enheter med enhetsledere.

- 10 barneskoler med rektor som enhetsleder
- 3 ungdomsskoler med rektor som enhetsleder
- 7 kommunale barnehager med styrer som enhetsleder
- PPT og Logopedtjeneste med enhetsleder
- Voksenopplæring med enhetsleder
- Skole- og miljøsenteret med avdelingsleder
- Kultur og idrett

Kommunalavdeling Teknisk er organisert i 6 enheter som ledes av enhetsleder.

- Miljø og landbruk
- Bygg, plan og geodata
- Teknisk forvaltning
- Kommunalteknikk
- Brann

Kommunalavdeling personal, økonomi og utvikling er i løpet av vinteren 2014 splittet i to stabsavdelinger underlagt rådmannen.

- Økonomi og plan
- Personal

Rådmannen har i tillegg følgende avdelinger i sin stab som ledes av avdelingsledere, samt NAV.

- Juridisk
- Politisk sekretariat
- NAV

Økonomisk status

Rådmannen har gjennom 2013 utarbeidet økonomirapporter for hver måned med unntak av juni. Økonomirapportene for 1. og 2. tertial har vært mer utfyllende enn månedsrapportene. Det har i 2014 blitt utarbeidet økonomirapporter for januar og februar. Det vil ikke bli fremlagt noen økonomirapport pr. mars som følge av arbeidet med nytt budsjett.

Det foreløpige resultatet for 2013 viser et merforbruk i året på 69,1 mkr og det akkumulerte merforbruket er i 2014 på 283,5 mkr. Det har vært en vedvarende økonomisk ubalanse over lang tid som tar tid å snu. Prognosene så langt for 2014 viser at kommunen er på rett vei. Rådmannen presenterer et budsjettforslag i balanse for 2014, men vil samtidig fremheve at de tiltakene som presenteres for inneværende år på langt nær vil være tilstrekkelige for å kunne fremlegge et budsjett i balanse for 2015. Økte inntekter må sees på som «omstillingspenger», en nødvendig bruk av lønnsmidler i påvente av endelig effekt av omstillings- og nedbemanningsprosesser innenfor tjenestene.

Halden kommune har gjennom hele 2013 benyttet trekkrettighet for å betjene de økonomiske forpliktelsene. Det foreligger pr. i dag et vedtak om bruk av trekkrettighet på inntil 350 mkr for 2014. Rådmannen varslet kommunestyret 13.03.2014 sak 2014/25 at dette ikke vil være tilstrekkelig for å betjene forpliktelsene i 2014. Saldo på konsernkontoen før rammetilskuddet i april var -306 mkr, det vil si at det kun var 44 mkr tilgjengelig.

Til tross for at prognosen er bedre og det forventes regnskapsmessig balanse i 2014 har likviditeten blitt gradvis svekket de siste årene. Årsaken til det er blant annet større pensjonsutbetalinger enn hva som resultatføres (premieavvik) i tillegg til at driftsnivået fortsatt ikke er i balanse. Rådmannen mener derfor at det ville være hensiktsmessig å øke trekkrettigheten til 550 mkr for 2014 for å sikre tilgang til likviditet slik at gjennomføring av driftsreduksjoner kan ha høyeste prioritet.

Resultatgradene gir en indikasjon på hvorvidt kommunen har en sunn og bærekraftig økonomi. Brutto driftsresultat viser hva kommunen har igjen av midler til å dekke løpende renter og avdrag, samt avsette til fond. Netto driftsresultat viser hva som kan avsettes til fond. Et nettodriftsresultat på 3 % pr. år har lenge vært et mål i forhold til å kunne foreta tilstrekkelige avsetninger til disposisjonsfond. Et tilstrekkelig disposisjonsfond er viktig i forhold til å kunne ha en stabil tjenesteproduksjon ved kortsiktige svingninger i inntektsnivået. I budsjettet for 2014 er netto driftsresultat på 1,2 %.

Helhetlig styring

På bakgrunn av den økonomiske ubalansen ble det foretatt en gjennomgang av kommunens styringsdokumenter (budsjett og økonomiplan) våren 2013 i forbindelse med deltakelse i ROBEK- nettverket. Det viste seg at styringsdokumentene inneholdt relativt få eller ingen konkrete målbare mål for tjenestene. I den grad det finnes mål har det vært lite fokus på disse gjennom den løpende oppfølgingen i løpet av året. Enkelte tjenester har hatt egne mål og fulgt opp disse internt i enheten, men det har vært liten grad av kommunikasjon utad rundt målene. Gjennom å innføre målstyring ønsker rådmannen større fokus på hvilke resultater som oppnås innen de ulike tjenestene. Dette gjelder også i forhold til opplevd kvalitet. For de tjenestene der det skal måles på opplevd kvalitet vil det bli gjennomført brukerundersøkelser.

Innføring av målstyring er en del av prosjektet helhetlig styring som rådmannen vil ha fokus på i 2014. Helhetlig styring for Halden kommune skal handle om å integrere rapportering med andre viktige elementer. Fullføring av elektronisk avvikshåndtering, utarbeidelse av lederavtaler, revidering av det administrative delegeringsreglementet, utarbeidelse av kommunikasjonsstrategi, lederutvikling og utvikling av ny arbeidsgiverstrategi er viktige elementer i forbindelse med å få en god helhetlig styring. Flere av disse punktene er beskrevet i økonomiplanen for 2014-2017.

Målsettingen med å innføre helhetlig styring er:

- Øke bevisstheten i forhold til hvilke resultater som skal oppnås
- Skape et grunnlag for vurdering og utvikling av tjenestene
- Skape forutsigbarhet for brukere/ innbyggere
- Skape et godt grunnlag for beslutninger – både politiske og administrative
- Øke tilfredsheten blant ansatte

Mål for kommunen

Målstyring skal bidra til å fremme fokus og interesse for hvilke resultater som oppnås i de ulike virksomhetene. Målstyring skal være en naturlig del av ledernes oppfølging. Enkelte indikatorer og innføringen av målstyring ble omtalt i økonomirapporten for 2. tertial 2013. Dette er første utgave av målekartet og de enkelte kommunalavdelingene har kommet noe ulikt i arbeidet med innføringen. Indikatorer og mål skal som hovedregel ligge fast i budsjettåret. Det vil likevel bli endringer både når det gjelder valg av indikatorer og mål i løpet av året ettersom 2014 er et innfasingsår i forhold til målstyring. Evaluering av indikatorene vil gjøres i forbindelse med tertialrapporteringen i 2014.

Det skal i 2014 rapporteres på oppnådde resultater i forbindelse med tertialrapporteringen. For de indikatorene det ikke foreligger mål vil dette bli fastsatt frem mot første rapportering. Teknisk har utarbeidet flere forslag til indikatorer enn det tabellen under viser. Indikatorene vil komme som en del av tertialrapporten for april.

Tabellen under viser Halden kommunes målekart for 2014.

Nærvær totalt

Måleindikator	Forventet resultat 2013	Mål 2014
Halden kommune totalt	91,0 %	92,0 %

NAV

Område	Indikator	Status 2013	Mål 2014
Sosialhjelp	Antall mottakere av økonomisk sosialhjelp	500	490
Sosialhjelp	Antall langtidsmottakere (over 26 uker) med økonomisk sosialhjelp som hovedinntekt	250	210
Sosialhjelp	Antall mottakere av økonomisk sosialhjelp under 25 år	90	80
Sosialhjelp	Antall mottakere med økonomisk sosialhjelp som hovedinntekt	270	200
Sosialhjelp	Andel KVP-deltakere som gikk over i arbeid eller utdanning	50 %	55 %
Sosialhjelp	Andel flyktninger i arbeid eller aktivitet etter endt introduksjonsprogram	50 %	55 %
Sosialhjelp	Saksbehandlingstid på økonomisk sosialhjelp (vedtak)	2 uker	2 uker

Sentral/ felles

Område	Indikator	Status 2013	Mål 2014
Politisk sekretariat	Andel saker sendt til politiske utvalg senest 8 dager før møtedato		95 %
Sentralbord	Andel besvarte anrop av totalt inkomne		80 %

Undervisning og oppvekst

Område	Indikator	Status 2013	Mål 2014
Barnehage	Andel barn i private og kommunale barnehager som får spesialpedagogisk hjelp	2,50 %	2,50 %
Barnehage	Andel pedagogisk personell med godkjent utdanning	100,00 %	100,00 %
Barnehage	Foreldrenes tilfredshet med barnehagetilbudet	0,0	5,0
Skole	Andel elever med spesialundervisning	9,20 %	7,50 %
Skole	Mobbing i 7. trinn	1,40 %	1,30 %
Skole	Mobbing i 10. trinn	1,30 %	1,20 %
Skole	Lesing 5. trinn - elever på nivå 2 og 3	67,10 %	75,30 %
Skole	Lesing 8. trinn - elever på nivå 3, 4 og 5	64,60 %	70,10 %
Skole	Overgang fra grunnskole til videregående skole	98,20 %	98,20 %
Barnevern	Andel undersøkelsessaker innenfor tidsfristen	78 %	85 %
Barnevern	Andel barn med tiltaksplan	74 %	80 %
Barnevern	Andel barn med omsorgsplan	95 %	100 %
Barnevern	Andel barn i fosterhjem med 4 tilsynsbesøk	90 %	> 90%
Barnevern	Andel barn i fosterhjem med 4 besøk av barneverntj.	94 %	100 %
Barnevern	Andel barn i fosterhjem med tilsynsfører	88 %	> 90%
Helsestasjon	Andel familier med nyfødte som har fått informasjon etter fødsel	99,7 %	100 %
Helsestasjon	Dekningsgrad vaksinasjon	99 %	100 %

Helse og omsorg

Område	Indikator	Status 2013	Mål 2014
Koordinerende fellestjenester	Andel med foreløpig svar innen tre uker		100 %
Hjemmebaserte tjenester	ATA- tid («Ansikt til ansikt tid»)	50 %	55 %
Hjemmehjelp	ATA- tid («Ansikt til ansikt tid»)		75 %
Sykehjem	Andel pårørende med planlagt årlig samtale med leder		70 %
Sykehjem	Andel årsverk m/ fagutdanning		98 %
Sykehjem	Antall overliggerdøgn	4	30
Sykehjem	Kostnad medfinansiering (mkr)	1,2	1,5
Sykehjem	Beleggsprosent	100 %	100 %
Legevakt	Antall klagesaker til pasientombud eller helsetilsynet	5	2

Teknisk

Område	Indikator	Status 2013	Mål 2014
Byggesak	Antall saker behandlet innen 3- ukers fristen		
Byggesak	Antall saker behandlet innen 12- ukers fristen		
Byggesak	Klager tatt til følge av Fylkesmannen		

Økonomiske rammebetingelser 2014

Statsbudsjettets innvirkning på Halden kommune

Det blir i statsbudsjettet hvert år hevdet at økningen i rammeoverføringer/ frie inntekter inneholder forventet kostnadsvekst i form av en anslått pris- og lønnsvekst (deflator). Deflatoren for 2014 er satt til 3 %. Halden kommune erfarer at dette ikke er tilfelle og at dersom kostnadsnøklerne og skatteutjevningen legges til grunn så er det i realiteten en skjult innsparing i inntektsoverføringene.

Framtidsutsikter 2015-

Det er store utfordringer knyttet til å presentere et budsjettforslag i balanse. Signalene fra Solbergregjeringens arbeid med statsbudsjett og annet pågående arbeid, tilsier at disse utfordringene vil fortsette i årene fremover:

- Endring av regler knyttet til beregning av eiendomsskatt
- Endring av fordeling mellom skatt og rammetilskudd
- Endring av regnskapsføring av pensjonsforpliktelser
- Videreføring av samhandlingsreformen
- Fornyning og effektivisering

Som samfunnsbygger skal kommunen ivareta tjenester til en befolkning med en økende andel eldre. I dette perspektivet øker ikke bare tjenesteomfanget som følge av endret demografi, men også pensjonskostnadene. Samtidig skal barn og unge ivaretas gjennom iverksetting av ulike tiltak. Som det har blitt beskrevet tidligere har kommunen de siste årene opplevd tilførsel av en rekke nye oppgaver uten at dette har blitt fullt kompensert med økte statlige overføringer. Dette antas å fortsette.

I tillegg til et akkumulert merforbruk på 289,3 mill. kr ved utgangen av 2013 gir dette meget store utfordringer for kommunen de nærmeste årene.

Ser vi tilbake på de siste års budsjett og regnskap, fremkommer det at Halden kommune allerede bruker lite penger på flere områder bl.a. administrasjon, teknisk drift og eiendomsforvaltning. Det synes vanskelig å kutte ytterligere innenfor disse områdene i årene fremover. Dette betyr at det er innenfor de store tjenesteområdene, pleie/omsorg og undervisning, tiltakene og nedskalering i vesentlig grad må komme.

I dette arbeidet må det også vurderes et langsiktig investeringsprogram som vil ha til hensikt å effektivisere disse tjenestene med opp til 15 %.

Rådmannen vil starte dette arbeidet med bakgrunn i tidligere vedtak i formannskapet og i forhold til utarbeidelse av økonomiplan 2015-2018 og forpliktende plan. Tidligere vedtak i formannskapet er bl.a. sak 13/116 – Byutvikling Tyska og Hollenderen samt med bakgrunn i vedtak knyttet til skolestruktur.

Fellesinntekter

	Pkt.	Regnskap 2013	Nytt budsjett 2014
Rammetilskudd	1	-779 528	-822 607
Skatt inntekt/ formue	1	-576 537	-589 893
Kompensasjonstilskudd	2	-8 285	-7 339
Sum statstilskudd		-1 364 350	-1 419 839
Eiendomsskatt - verk og bruk	3	-43 605	-43 824
Eiendomsskatt - annen fast eiendom	3	-38 548	-35 750
Sum eiendomsskatt		-82 153	-79 574
Momskompensasjon investering	4	-8 547	0
Overføring til investeringsregnskapet	4	7 329	0
Sum netto momskompensasjon		-1 218	0
Renter løpende lån	5	49 484	45 000
Renter driftskonto	5	830	7 000
Renter formidlingslån	6	4 900	5 300
Bankomkostninger		106	100
Avdrag lån	7	54 005	56 400
Sum finansutgifter		109 325	113 800
Renter - bankinnskudd og fond		545	
Renter - utlån	6	-4 019	-4 700
Utbytte fra selskaper	8	-10 194	-8 568
Sum finansinntekter		-13 668	-13 268
Motpost avskrivninger		-16 185	-17 416
Inndekning av tidligere års merforbruk	9	0	9 400
Avsetning til/ bruk av fond			-4 400
Sum disposisjoner		0	5 000
Sum fellesinntekter		-1 368 249	-1 411 297

Tall i KKR

1. Skatt og rammetilskudd er beregnet ut i fra prognosemodellen til KS som ble publisert/ oppdatert 21.02.2014. Totalt utgjør forventet skatt og rammetilskudd for Halden kommune 1 412 500 kkr i 2014. Rammetilskuddet utgjør 685 900 kkr uten inntektsutjevning. Inntektsutjevningen utgjør 136 707 kkr. Totalt rammetilskudd er budsjettet til 822 607 kkr. Skatteinntektene forventes å bli 589 893 kkr i 2014.

2. Kompensasjonstilskuddet videreføres fra vedtatt budsjett. Halden kommune har blitt tildelt kompensasjonstilskudd på bakgrunn av lån til skoler og omsorgsboliger. Kompensasjonstilskuddet er beregnet på gjenværende løpetid på de aktuelle lånene med forventet rente i Husbanken.
3. Første fakturering har blitt benyttet som grunnlag for beregning av eiendomsskatten. Faktureringen har blitt videreført i tre terminer til. I tillegg er det gjort et påslag ut i fra resultatet av retakseringen av verk.
4. Ordningen med å inntektsføre momskompensasjon fra investering i driftsregnskapet er avvirket i sin helhet fra og med 2014.
5. Rentekostnadene for løpende lån er redusert med 10,3 mkr i forhold til vedtatt budsjett. Årsaken til dette er terminering av to renteswapper med positiv effekt samt at det er lagt til grunn en lavere rente på løpende lån. Rentekostnadene på driftskontoen er økt med 1,5 mkr som følge av økt bruk av trekkrettighet i forhold til tidligere vedtatte budsjett.
6. Rentekostnader på formidlingslån og renteinntektene på tilhørende utlån er redusert med 0,7 mkr i forhold til vedtatt budsjett.
7. Avdrag på lån er beregnet ut i fra modellen for minimumsavdrag basert på investeringene som ble gjennomført i 2013.
8. Utbytte fra Østfold Energi er videreført fra vedtatt budsjett. Det er vedtatt en ny utbyttepolitikk som sannsynligvis vil gi lavere utbytte fra selskapet de nærmeste årene, men det har ikke kommet noen signaler om at reduksjonen vil komme inneværende år.
9. Inndekning av tidligere års merforbruk inkluderer bruk av disposisjonsfond på 4,4 mkr.

Det er lagt inn en reduksjon i forhold til klagen på utskrivningen av eiendomsskatt som foreligger fra Norske Skog.

Ved budsjetteringen av finansutgifter er det tatt utgangspunkt i låneporteføljen pr. mars og forventede endringer i 2014.

Rentenivået er beregnet ut i fra vektete rentenivåer på følgende grupperinger:

Flytende rente i bank:	2,50 %
Sertifikatrente (flytende rente i markedet):	2,00 %
Fast rente i bank:	4,13 %
Rentebytteavtaler (fast rente i markedet):	2,15 % (prosentpoeng påslag på flytende rente)
Rente trekkrettighet på driftskonto:	2,30 %

63 % av kommunens gjeldsportefølje er sikret.

Det er anslått en gjennomsnittlig bruk av trekkrettighet på 300 mill kr pr. dag i 2014.

Sentraladministrasjon og fellesfunksjoner

Organisering

Sentral/ Felles inneholder forskjellige drifts- og støttefunksjoner som betjener alle kommunalområder m/enheter i Halden kommune. Sentral/Felles er delt inn i følgende underområder.

- Rådmann m/ stabsfunksjonene

- * Rådmannen
- * Politisk aktivitet
Inkluderer ordfører, politiske råd og utvalg, kontrollutvalg og revisjon,
- * Politisk sekretariat
- * Kommunikasjon og service
Inkluderer også servicesenter
- * Juridisk
- * Personal og organisasjon
Inkluderer læringer, rådhusfunksjoner og kriseberedskap
- * Økonomi og plan
inkluderer foruten ovennevnte innkjøp, næring, lønn, regnskap, kemner, sentralkjøkkenet, IT og utvikling og post/arkiv

- NAV

- * Drift av den kommunale delen av NAV (beskrevet i eget kapittel)

- Fellesfunksjoner

- * AFP-ordninger
- * Premieavvik og amortisering av tidligere års premieavvik

Mål og hovedoppgaver

Rådmann m/stabsfunksjoner, inkludert politisk aktivitet

Rådmannens (administrasjonssjefens) oppgave fremgår av kommunelovens § 23.

Rådmannen og rådmannens ledergruppe (RLG) har ansvaret for å fremme forslag til overordnet strategi og planverk til behandling hos politisk myndighet, gjennomføre politiske vedtak, utvikle og gjennomføre handlingsplaner samt utøve det overordnede lederskapet av kommunens virksomhet.

De ulike fagområder som i dag rapporterer til rådmannen selv har som hovedoppgave å bistå politisk myndighet samt legge til rette for kommunalavdelingenes virksomhet, yte juridisk bistand samt ivareta kontakten mot myndighetene vedrørende forhold for kommunen som helhet.

Kostnadene vedrørende politiske råd og utvalg ligger administrativt under rådmannen, mens den politiske ledelsen styrer og er ansvarlig for den politiske virksomhet.

Stabsfunksjonene personal og organisasjon og økonomi og plan har som hovedoppgaver å gi kommunalavdelinger og enheter bistand, råd, veiledning og oppfølging, slik at disse selv kan øke sin tid til tjenesteproduksjon. En av hovedoppgavene å utvikle systemer og rutiner innenfor ulike områder, slik at lover og forskrifter ivaretas, samtidig som ressurser disponeres effektivt. Disse stabsfunksjonene har også flere løpende driftsoppgaver så som føring av regnskap, fakturering, innfordring, matproduksjon, lønnsutbetalinger, lærlingeordningen, med mer.

Med henvisning til kommunens vanskelige økonomi, har næringsavdelingen blitt lagt inn under stabsfunksjonen økonomi og plan.

Med stramme økonomiske rammer, og en målsetning om å kanalisere mest mulig ressurser direkte til tjenesteproduksjon, vil kravene til effektivisering i støttefunksjonene stadig bli større. Med den spesialisering av arbeidsplasser dette vil medføre vil det være viktig å gjøre stabsavdelingen minst mulig sårbar ved sykdom og turnover.

Overtallighet/omstilling/nedbemanning/oppsigelser

Ressursene i personal og HMS vil benyttes i forhold til arbeidet med overtallighet, omstilling, nedbemanning og oppsigelser. Dels skjer dette gjennom deltagelse i personalteam og dels i egne prosesser i forhold til overtallighet og nedbemanning. Omfattende innsparing i helse og omsorg med reduksjon av tjenesteomfanget vil kreve innsats fra avdelingen i samarbeid med ledere og tillitsvalgte. Også i de øvrige kommunalavdelingene kreves bistand fra avdelingen for å ivareta gode prosesser slik at lov- og avtaleverk samt lokale prosedyrer og kriterier følges. Dette arbeidet er allerede startet og vil intensiveres inn i 2014.

HMS/Sykefravær

Rådmannen holder fast ved målsetningen om et sykefravær på 5 % fravær og 95 % nærvær i stab. Kommunen har et godt system for oppfølging av sykemeldte, og ledere på alle nivåer oppdateres jevnlig innenfor feltet nærvær og oppfølging. HMS-avdelingen jobber aktivt ut mot enkeltansatte, ledere og arbeidsteder som har særlige utfordringer knyttet til sykefravær/arbeidsmiljøet. Forebyggende tiltak har høy prioritet, og HMS-prisen ble delt ut for tredje gang i 2013.

Annet

I forbindelse med utarbeidelsen av budsjettet for 2014 ble det gjennomført noen flyttinger av enkeltansvar (beløp) fra de øvrige kommunalavdelingene knyttet til premieavvik. Dette er nå, i sin helhet, lagt under «Fellesfunksjoner».

Det er ikke avsatt noen midler til regionale utviklingsprosjekter (RUP) i samarbeid med Østfold fylkeskommune.

Styringsindikatorer

Område	Indikator	Status 2013	Mål 2014
Politisk sekretariat	Andel saker sendt til politiske utvalg senest 8 dager før møtedato		95 %
Sentralbord	Andel besvarte anrop av totalt inkomne		80 %

Driftsrammer

	Budsjett	Regnskap
Sentral/ felles	2014	2013
Sum Sentral /felles	82 603	43 927*

*Merforbruket på 75 mkr i 2013 er ført på sentral/ felles

Politisk styring (Funksjon 100)

Godtgjørelse og driftsutgifter knyttet til politiske utvalg, ordfører og varaordfører

Revisjon og kontroll (Funksjon 110)

Godtgjørelse og driftsutgifter knyttet til kontrollutvalg og revisjonsavtale.

Administrasjon (Funksjon 120)

Lønns- og driftsutgifter knyttet til administrative oppgaver i kommunalavdelingen

Administrasjonslokaler (Funksjon 130)

Drift- og vedlikeholdsutgifter knyttet til rådhuset

Diverse fellesutgifter (Funksjon 180)

Husleiekostnader rådhuskvartalet og sykehuset, forsikringer, KS-kontingent, premieavvik og amortisering av tidligere års premieavvik.

Reduksjonstiltak

Nr.	Tjeneste	Tiltak	Økonomisk effekt
1.	Overordnet plan	Ressurser knyttet til overordnet planoppgaver inkludert folkehelse reduseres. Ressurser benyttes til å få utført andre påkrevde oppgaver. Reduksjon av ressursbruk innenfor området kan foretas gjennom inntektsøkning eller flytting av ressurser.	-1 580
2.	Regnskap	Reduksjon i årsverk eventuelt i kombinasjon med inntektsoptimalisering , tilsvarende 1,5 årsverk	-485
3.	Lærlinger	Redusert mottak av nye lærlinger i 2014	-176
4.	Næringsliv	Redusert støtte til Inkubator og NCE	-400
5.	Næringsliv	Redusert støtte til Allsang på grensen	-2 200
6.	Motivasjonsmidler	Bortfall av bevilgning	-500
Sum reduksjonstiltak i kroner			-5 341

I tillegg er avdelingens budsjett redusert med sin andel av reduksjon i vikarkostnader og pensjonsutgifter.

Konsekvensbeskrivelser av reduksjonstiltak

Nr.	Konsekvens ved gjennomføring
1.	Overordnet plan har i dag 3 årsverk, inkludert folkehelsekoordinator som er organisert i samme avdeling. Et minimum av folkehelsekoordinator beholdes, tilsvarende ca 50%. Dette finansieres med omdisponeringer og tilskudd. Ressurs tilsvarende 1,5 årsverk benyttes til påkrevd oppgaveløsning innenfor andre sektorer, som generer inntekter eller der sektor har avsatt midler i det oppgaver må løses. Dersom ikke dette er tilstede iverksettes prosess med nedbemanning. En reduksjon av ressurser medfører en stram prioritering av hvilke oppgaver som skal gjennomføres. Det må prioriteres mellom de ulike planbehov, jfr vedtatt planstrategi. Denne vil for øvrig bli revidert og fremlagt for ny behandling, tilpasset den situasjonen Halden kommune er i. (Prioriteringer mellom blant annet sentrumsplan, rullering av samfunnsplanen, all videre utredning/planarbeid knyttet til oppfølging av mekling/vedtak i kommuneplanens arealdel (strateginotat i fht strandsone/brygger, masseuttak, Fritidsbebyggelse i RPR-soner, mm), byutviklingsprosjekt, mm. Overordnet plan har også "driveransvaret " for internt planforum og har en utstrakt rådgivningsvirksomhet i fht kommunedel-, område- og temaplaner overfor de andre kommunalområdene, føringer og planarbeid fra andre myndigheter. Muligheten til deltakelse i dette vil bli redusert. Gjennom de siste to-tre årene har overordnet

	planfunksjon igjen blitt bygget opp, og Halden kommune er "med" og synlig i ulike fora. Dette må forsøkes sikres, selv med den reduksjonen av ressursbruk det legges opp til. Folkehelseloven fra 2012 presiserer sterkere enn tidligere rådmannens ansvar for å arbeide aktivt med folkehelse som et tversektorielt tema. Det viktige med dette er å få bedret folkehelse, som igjen vil redusere kostander til andre kommunale tjenester. Det er slikt sett tillagt flere lovpålagte oppgaver til stillingen. Folkehelsekoordinator har initiert flere tilskudd til Halden kommune, som har gitt mulighet til igangsetting av mange tiltak. (jfr. RS-saker til ulike politiske utvalg). Ved å redusere ressurser til folkehelsearbeid, vil en slik aktivitet ikke være mulig. Koordineringen Folkehelsekoordinator gjør i fht et overordnet og detaljert planverk er et godt forebyggende arbeid - et arbeid som ikke lenger vil være mulig i like stor grad. Flere av oppgavene innenfor avdelingen Overordnet plan, er pålagt gjennom ulikt lovverk. Disse oppgavene må nå defineres og forsøkes gjennomført på et minimumsnivå.
2.	Den økonomiske effekten hentes gjennom en kombinasjon av bemanningsreduksjon og inntektsoptimalisering. Det må foretas en gjennomgang og prioritering av arbeidsoppgaver knyttet til Regnskap/kommunal fakturering. Området har i dag 10 ansatte og ivaretar oppgaver i forhold til selve føringen av kommunens og Kirkelig Fellesråd sine regnskaper, utvikling av rutiner i fht internkontroll, selve utfaktureringen av alle kommunale gebyrer og avgifter også vedlikehold i fht KOMTEK, grunnlaget for beregning av kommunale vann- og avløpsgebyrer, utskrivning av eiendomsskatt med mer. En reduksjon vil kunne medføre redusert kontroll av grunnlag før utfakturering og en større sårbarhet ifht utfakturering. I fht regnskap vil en reduksjon kunne medføre mindre kontroll og ajourhet. 0,5 årsverket vil hentes ut som følge av nye rutiner som følge av innføring av e-Handelsløsning. Effekttaket kan tidligst skje fra 01.07.14.
3.	Kun liten effekt.
4.	Kommunen velger å se Halden Inkubator (nå Smart Innovasjon Østfold) og NCE-prosjektet som en enhet. Tidligere driftstilskudd 0.4 mkr til Inkubatoren avvikles, mens tilskuddet til NCE-prosjektet 1 mkr opprettholdes. Likeledes opprettholdes støtte til Halden Turist. Avtaler knyttet til innsats fra NCE og Halden Turist overfor kommunen forutsettes opprettet.
5.	Tildeler 1.6 millioner kr til ekstern arrangør av Allsang på Grensen iht FS vedtak fra sept 2013. Tildelingen forutsetter at avtale knyttet til innsats fra GrenseArena overfor kommunen opprettes.
6.	Motivasjonsmidlene ble innført i 2013, evalueringen er ikke gjort på budsjetteringstidspunktet. Mindre påskjønnelse i forhold til sykefraværarbeid.

Enhet NAV Halden

Partnerskapet er NAV kontorets øverste ledelse og består av NAV-direktør, rådmann i Halden kommune og NAV leder. NAV- kontoret driftes med 23 kommunale ansatte og 31 statlige ansatte. Kontoret ledes av NAV-leder som er kommunalt ansatt. NAV leder styrer etter kommunale og statlige systemer og budsjett.

Organisering

NAV er inndelt i tre avdelinger med avdelingsleder som har det daglige driftsansvaret for tildelt avdeling.

Organisasjonsmodellen er i størst mulig grad tilpasset overordnet mål og disponeringsbrev fra staten, økonomiplan for kommunen og føringer fra Fylkesmannen.

Organisasjonsmodellen ved NAV Halden har fokus på helhetlig arbeid med den enkelte bruker. Hovedfokuset er at ansatte jobber i team som gir hver enkelt breddekompetanse og på en bedre måte ivaretar helhetlig arbeid med den enkelte bruker. Enheten har som mål «Arbeid først» i alle ledd.

Publikumsmottak

Publikumsmottaket er organisert i to team, familie og 14 A team, i tillegg er arbeidet med ungdommer organisert i et ungdomsteam. Her jobber ansatte spesielt i forhold til oppfølging av ungdom i alderen 18-24 år.

Oppfølgingsavdelingen

Det er i hht til justering av organisasjonsmodellen etablert to breddeteam hvor også SYFO er implementert. Her er brukere fordelt etter dato, men også etter bransje for de største bedriftene. Teamene koordineres av teamkoordinatorer.

Stab/støtte avdeling

Stab/støtte avdeling organiseres i to team. I denne avdelingen er alt det forvaltningsmessige rundt vedtak om økonomisk sosialhjelp samt post, arkiv, personaloppgaver og driftsrapportering på økonomi mm. Økonomisk rådgivning er en overgripende tjeneste som er organisert i Stab/støtte.

Mål og hovedoppgaver

Publikumsmottak

Publikumsmottaket skal ha fokus på markedsarbeid, dette som et ledd i tenkningen «Arbeid først». Det er også fokus på aktivitet fremfor passivitet og på å fremme deltagelse i arbeidslivet foran fokuset på ytelse. Publikumsmottaket skal bistå bedrifter ved rekruttering eller permitteringer. Ungdomsteamet skal veilede og følge opp ungdom i skole og arbeid, sosialhjelp skal være kun i nødstilfelle.

Oppfølgingsavdelingen

Det er i hht til justering av organisasjonsmodellen etablert tre breddeteam hvor også sykefraværsoppfølging er implementert. Her er brukere fordelt etter dato, men også etter bransje for de største bedriftene. Teamene koordineres av teamkoordinatorer.

Stab økonomi og utvikling

Stab økonomi og utvikling har arbeidsoppgaver på det forvaltningsmessige rundt vedtak om økonomisk sosialhjelp samt post, arkiv, personaloppgaver og driftsrapportering på økonomi mm. Økonomisk rådgivning er en overgripende tjeneste som er organisert i stab økonomi og utvikling.

Styringsindikatorer

NAV Halden benytter målekort som er utarbeidet av staten, men som inneholder kommunale indikatorer som er valgt for Halden. Flere av disse styringsindikatorene er felles for kommunene i Østfold, og det rapporteres månedlig på resultat og gjennomføring av tiltak. I målekortet er det også en tiltaksdel og en statusrapport. Halden sammenlignes ofte med resultatene fra de andre byene i Østfold. Indikatorene brukes i forbedringsarbeidet først i ledergruppen og deretter i alle ledd i kontoret. Følgende kommunale styringsindikatorer er lagt til grunn for videre måling.

Område	Indikator	Status 2013	Mål 2014
Sosialhjelp	Antall mottakere av økonomisk sosialhjelp	500	490
Sosialhjelp	Antall langtidsmottakere (over 26 uker) med økonomisk sosialhjelp som hovedinntekt	250	210
Sosialhjelp	Antall mottakere av økonomisk sosialhjelp under 25 år	90	80
Sosialhjelp	Antall mottakere med økonomisk sosialhjelp som hovedinntekt	270	200
Sosialhjelp	Andel KVP-deltakere som gikk over i arbeid eller utdanning	50 %	55 %
Sosialhjelp	Andel flyktninger i arbeid eller aktivitet etter endt introduksjonsprogram	50 %	55 %
Sosialhjelp	Saksbehandlingstid på økonomisk sosialhjelp (vedtak)	2 uker	2 uker

Driftsrammer

	Budsjett 2014	Regnskap 2013
Sum NAV	52 179	55 075

- Det er en utfordring for driften av NAV kontoret at midler gitt i rammen for Kvalifiseringsprogrammet blir redusert ihht hva som tildeles i rammen.
- Ingen mulighet til justering av sosialhjelpssatsene innenfor foreslått budsjett, men mindre antall brukere reduseres.
- Det er ikke tatt høyde for økte kostnader i boutgifter for den enkelte bruker.
- Utgifter til tannbehandling er en betydelig utgiftspost, det er ikke tatt høyde for økte utgifter.

- NAV Halden har 535 AAP (arbeidsavklaringspenger) mottakere som har gått maksperioden sin 1. mars 2014. NAV-Halden følger hovedmålet med å få flest mulig over i arbeid og aktivitet. Det vil allikevel være slik at flere kan komme tilbake på økonomisk sosialhjelp. Tallet er vanskelig å beregne, men dersom 40 personer er tilbake på sosialhjelp vil det kunne bety en ekstrautgift på ca 3 mill kr, dette er avhengig av varigheten av utbetalingen.

Reduksjonstiltak

Nr.	Tjeneste	Tiltak	Økonomisk effekt
1.	Alle stønadsmottagere under 25 år skal avklares ifht «arbeid først».	Aktivitet fremfor passive stønader. Hindre rekruttering av nye stønadsmottagere på sosialhjelp. Tilgang på flere praksisplasser både i Halden kommune og andre bedrifter i Halden. Benytte statlige tiltaksmidler.	-200
2.	Stønadsmottagere som har mottatt stønad mer enn 3 år, vurderes på "Rett ytelse".	Avklaringstiltak, arbeidsavklaringspenger. Varig statlig ytelse, eller aktivitet for å vurdere arbeidsevnen.	-350
3.	Flere brukere i aktivitet ved Pedalen og utvidelse med Jobbsentral.	Utvide Pedalen med jobbsentral (Lavterskeltilbud) ved Pedalen i regi av Kirkens Bymisjon	-450
4.	Fortsatt personer inn i KVP(kvalifiseringsprogrammet)	35 personer i løpet av 2014 vil delta i KVP programmet. Kommunen tildeles statlige overføringer (rammetilskudd).	-200
Sum reduksjonstiltak i kroner			-1 200

I tillegg er avdelingens budsjett redusert med sin andel av reduksjon i vikarkostnader og pensjonsutgifter.

Konsekvensbeskrivelser av reduksjonstiltak

Nr.	Konsekvens ved gjennomføring
1.	Forutsetningen for å nå dette tiltaket er en stabil arbeidsledighet og god tilgang på praksisplasser i kommunen og det private næringsliv. Flere arbeidsgivere må ta imot personer med innvandrer bakgrunn og ellers mennesker som har vansker med å skaffe seg arbeid. Det er en utfordring at den største arbeidsgiveren i Halden nå må redusere antall ansatte. Dette medfører utfordringer ifht å få praksisplasser med statlige midler.
2.	Tidkrevende og langsiktig arbeid, vil i perioder være redusert tilgang på økonomisk rådgivning og ventetid på time for avklaring i tyngre gjeldssaker.
3.	Investere midler fra sosialhjelpsbudsjettet, tar noe tid før en ser effekt av tiltaket for en gruppe brukere som er vanskelig å formidle i det ordinære arbeidsmarkedet.
4.	Ressurser vil bli benyttet til oppfølging av brukere i dette programmet. Er avhengig av rammetilskudd fra staten for å få gjennomført programmet.

Kommunalavdeling Undervisning & oppvekst

Organisering

Kommunalavdeling undervisning og oppvekst består av 13 grunnskoler (10 barneskoler og 3 ungdomsskoler), 7 kommunale barnehager, voksenopplæring og Pedagogisk psykologisk tjeneste (PPT). I tillegg har kommunalavdelingen som barnehagemyndighet et ansvar for samordning, tilsyn og veiledning av 33 private barnehager. På kommunenivå er det i tillegg til kommunalsjef en barnehage- og skolefaglig stab som på et overordnet nivå ser til at lover og forskrifter overholdes og at positiv og faglig utvikling av fagområdet skjer.

Kommunalavdelingen har tre veiledere (deltidsstillinger) som bistår barnehager og skoler med implementering og gjennomføring av kommunens satsningsområder.

Halden kommune har i løpet av de siste årene gjennomført betydelig oppgradering av skoler og barnehager. Med et forventet økende elevtall og større etterspørsel etter barnehageplasser, ser rådmannen for seg at dette vil være en nødvendig utvikling av skoler og barnehager i årene som kommer. Kommunens fremtidige skolestruktur vil bli gjenstand for vurdering og beslutning i 2014. Halden kommune har etter hvert opparbeidet et bredt og godt tilbud til kommunens barn. Brekkerød barnehage, Tistedal skole og Strupe ungdomsskole er alle enheter særskilt tilrettelagt for barn med funksjonshemminger. Skole- og miljøsenderet for elever på ungdomstrinnet bidrar til et utvidet mangfold for den aldersgruppen.

Haldens grunnskoler, skolelederne og barnehagelederne, er organisert i nettverk, basert på hvilken ungdomsskole elevene rekrutteres til. Hvert nettverk har en representant med i kommunalsjefens plangruppe. Dette sikrer involvering av og forankring i kommunens enheter.

Mål og hovedoppgaver

Kommunalavdelingens tjenester retter seg til barn under opplæringspliktig alder, barn i grunnskolen, samt voksne med et opplæringsbehov etter fylte 18 år. Drift i enheter baseres på gjeldene lov- og avtaleverk. Barnehagens innhold er videre regulert og basert på «*Rammeplan for barnehager*», som er en forskrift til loven. Skolens virksomhet er i tillegg til lov og forskrift basert på gjeldende læreplan *LK-06, Kunnskapsløftet*. Lokalt i Halden er det vedtatt en *Skolepolitisk plattform*, som klart angir målsettinger for innholdet i skolen. Halden kommunale kompetansesenter (tidligere Halden voksenopplæring) har i tillegg en utbredt kursvirksomhet rettet mot en egen målgruppe, samt deler av befolkningen i og utenfor arbeidslivet. Kursvirksomheten er basert på prosjektmidler og er anerkjent i nasjonal målestokk.

Kommunalavdelingen har et særlig fokus på det helhetlige utdanningsløpet, og dette gjenspeiler seg i planer, rutiner, organisering og samarbeid mellom enhetene. Det er stort fokus på tidlig innsats, gode overganger mellom barnehage- skole og mellom de ulike skoleslagene, samt tilpasset opplæring og kommunens utfordring når det gjelder utvikling av behov for spesialpedagogisk hjelp i barnehagene og spesialundervisning i skolene.

Ordningen med leseveileder som skal se til at Haldens grunnskoler arbeider med leseinnlæring er vel etablert. I tillegg er det innført veileder knyttet til implementeringen av verktøyet LOV (læring og vurdering) samt veileder i regning som skal ivareta

implementeringen av en enhetlig praksis knyttet til økt læringsutbytte på dette fagområdet. Ved en grundig implementering av LOV og et bredt syn på begrepet tilpasset opplæring vil det kunne være mulig å redusere antall timer med spesialundervisning.

Alle enhetsledere skal foreta skolevandring (ledelsesverktøy), som skal bidra til at praksis i det enkelte klasserom tydeliggjøres og utvikles til det beste for den enkelte elev.

Organisering av innholdet i skolene, kompetanse hos ansatte, ledelse og sammenheng mellom innsatsfaktorer og resultater er også viktige momenter i denne sammenheng.

Styringsindikatorer

Område	Indikator	Status 2013	Mål 2014
Barnehage	Barn i private og kommunale barnehager som får spesialpedagogisk hjelp	2,50 %	2,50 %
Barnehage	Pedagogisk personell med godkjent utdanning	100,00 %	100,00 %
Barnehage	Foreldrenes tilfredshet med barnehagetilbudet	0,0	5,0
Skole	Elever med spesialundervisning	9,20 %	7,50 %
Skole	Mobbing i 7. trinn	1,40 %	1,30 %
Skole	Mobbing i 10. trinn	1,30 %	1,20 %
Skole	Lesing 5. trinn - elever på nivå 2 og 3	67,10 %	75,30 %
Skole	Lesing 8. trinn - elever på nivå 2 og 3	64,60 %	70,10 %
Skole	Overgang fra grunnskole til videregående skole	98,20 %	98,20 %
Barnevern	Andel undersøkelsessaker innenfor tidsfristen	78 %	85 %
Barnevern	Andel barn med tiltaksplan	74 %	80 %
Barnevern	Andel barn med omsorgsplan	95 %	100 %
Barnevern	Andel barn i fosterhjem med 4 tilsynsbesøk	90 %	> 90 %
Barnevern	Andel barn i fosterhjem med 4 besøk av barneverntj.	94 %	100 %
Barnevern	Andel barn i fosterhjem med tilsynsfører	88 %	> 90%
Helsestasjon	Andel familier med nyfødte som har fått informasjon etter fødsel	99,7 %	100 %
Helsestasjon	Dekningsgrad vaksinasjon	99 %	100 %

Driftsrammer

	Budsjett 2014	Regnskap 2013
Sum Undervisning og oppvekst	566 781	554 242

Administrasjon (Funksjon 120)

Administrasjonen i kommunalavdelingen består av, i tillegg til kommunalsjefen, av en skole- og barnehagefaglig stab. I tråd med kommunale styringsverktøy skal administrasjonen sørge for en helhetlig skole- og barnehagedrift som bidrar til læring og utvikling for barn og unge i Halden kommune. Administrasjonen teller fire årsverk inklusive kommunalsjef. I tillegg er tre veiledere i 30% stilling knyttet til administrasjonen. Veilederne skal bistå skolene i sitt utviklingsarbeid knyttet til våre satsningsområder LOV/LeseLos og regning.

I rådmannens forslag til budsjett 2014 er det foreslått å redusere stabsfunksjonen med ett årsverk.

Førskole (funksjon 201) og førskolelokaler og skyss (funksjon 221)

Funksjon 201 omfatter et barnehage tilbud totalt for 1441 barn (+ om lag 200 nye plasser planlagt ferdig i løpet av 2014) og innebærer:

- Drift av 40 kommunale og private barnehager
- For syv kommunale barnehager omfatter funksjon 201 både lønns- og driftsutgifter
- For private barnehager omfatter det drifts- og kapitaltilskudd til private barnehager jfr forskrift om likeverdig behandling – sist revidert juli 2013. Departementet har sendt ut høring i forhold til referansepunkt for utmåling av tilskudd til private barnehager. Rådmannen har lagt til grunn gjeldende regelverk i budsjett 2014.
- Refusjon til private barnehager med hensyn til søskenmoderasjon. Foresatte som har barn i private barnehager skal omfattes av de samme moderasjonsordninger som er etablert ved de kommunale barnehagene. Dette innebærer at refusjonskrav sendes månedlig til kommunen fra den enkelte barnehage. Foresatte skal kun faktureres for netto oppholdsbetaling
- Kommunen er forpliktet til å dekke kostnaden dersom barn bosatt i kommunen har barnehageplass i private barnehager i andre kommuner enn hjemkommunen. Vertskommunen sender refusjon for opphold basert på de nasjonale satsene jfr forskrift

I rådmannens forslag til budsjett 2014 ligger det inne et forslag om å optimalisere driften av de kommunale barnehagene med 2 mill kr. Det ligger inne i forslaget økte drifts- og kapitaltilskudd knyttet til opprettelsen av nye barnehageplasser. Funksjon 221 omfatter utgifter knyttet til de syv kommunale barnehagene og en privat barnehage som kommunen eier (Festningsgata barnehage) og er:

- Strøm
- Kommunale avgifter
- Inventar
- Vintervedlikehold
- Renhold
- Vedlikehold/feiing

Grunnskole (funksjon 202) og skolelokaler (funksjon 222)

Funksjon 202 grunnskole omfatter opplæringstilbudet til om lag 3528 barn i grunnskolealder i Halden kommune fordelt på 10 barneskoler, 3 ungdomsskoler og PPT samt driftsutgifter knyttet til dette. Satsningsområdene i vår skole er; lesing, regning, sosial kompetanse og digitale ferdigheter. Metodikken LOV, som tidligere nevnt, er innført. LOV skal bidra til en bedre tilpasset opplæring og økt bevissthet om læring og læringsmål, styrket elevmedvirkning samt bidra til en læringsfremmende leksepraksis.

I rådmannens forslag til budsjett 2014 er det foreslått å organisere et leirskoletilbud på annen måte/i egen regi som skal gi en reell innsparing.

I tillegg er det lagt inn en reduksjon i omfang på spesialundervisningen. Det betyr at flere elever må få en bedre tilpasset opplæring og undervisning innenfor de ordinære rammer som tildeles skolene. Dette krever et stadig fokus på tilpasset opplæring.

Midler til undervisningsmateriell, lærebøker, inventar og utstyr er lagt på et minimum. Det er ikke satt av midler til vedlikehold av bygningsmassen. Budsjettrammene er stramme og fordrer en stram og effektiv utnyttelse.

Styrket tilbud førskolebarn (funksjon 211)

Barn med nedsatt funksjonsevne har i henhold til § 13 i Lov om barnehager, rett til prioritet ved opptak i barnehage. Det skal foretas en sakkyndig vurdering for å vurdere om barnet har en nedsatt funksjonsevne.

Barnehageloven forplikter barnehagene til å gi et godt pedagogisk tilbud til alle barn, tilpasset deres funksjonsnivå. I mange tilfeller der et barn i barnehage har vedtak om spesialpedagogisk hjelp etter opplæringslovens §5-7, er det i tillegg behov for et særskilt fysisk og/eller personalmessig tilrettelegging.

Opplæringslovens § 5-7 fastslår:

«Barn under opplæringspliktig alder som har særlege behov for spesialpedagogisk hjelp, har rett til slik hjelp. Hjelpa skal omfatte tilbod om foreldrerådgivning. Hjelpa kan knytast til barnehagar, skolar, sosiale og medisinske institusjoner og liknanade, eller organiserast som eige tiltak. Dette er en individuell rett, hvilket innebærer at barn som ikke har begynt på skolen, og som oppfyller vilkåret i § 5-7, har krav på dette. Dette gjelder uavhengig av om barnet går i kommunale eller privat barnehage, eller om barnet er hjemme. Det er PPT som vurderer om et barn oppfyller vilkåret i § 5-7. Kommunen har ansvar for å fatte enkeltvedtak etter forvaltningslovens regler, og det er kommunens plikt å iverksette tiltak og finansiere dem.

Pr. oktober 2013 er det 37 barn under skolepliktig alder som har vedtak om spesialpedagogisk hjelp. Det er 9 barn i kommunale barnehager og 28 barn i private barnehager som mottar denne hjelpen. I tillegg har Halden kommune fattet vedtak om spesialpedagogisk hjelp til 4 barn som er fosterhjemsplassert i andre kommuner. I disse tilfellene betales det ut refusjon til den kommunen barnet er plassert i. Halden kommune har 2 barn fosterhjemsplassert fra andre kommuner hvor det er fattet vedtak om spesialpedagogisk hjelp, hvor det sendes refusjonskrav til hjemkommune.

Barnehageloven forplikter barnehagene til å gi et godt pedagogisk tilbud til alle barn, tilpasset deres funksjonsnivå. I mange tilfeller der et barn i barnehage har vedtak om spesialpedagogisk hjelp etter opplæringslovens § 5-7, er det i tillegg behov for et særskilt fysisk og/eller personalmessig tilrettelegging. Det gis også hjelp til barn som ikke mottar spesialpedagogisk hjelp, men som av medisinske årsaker har behov for særskilt tilrettelegging.

I rådmannens forslag til budsjett 2014 er det foreslått å organisere spesialpedagogisk hjelp i alle barnehager på en annen måte.

Voksenopplæring (funksjon 213)

Halden kommunale kompetansesenter har i tillegg til sitt arbeid mot voksne i Halden med opplæringsbehov, en utbredt kursvirksomhet mot egne målgrupper. Store deler av denne driften finansieres av BKA- (basiskompetanse i arbeidslivet) og andre prosjektmidler.

I rådmannens forslag til budsjett for 2014 tas det sikte på å videreføre dagens drift.

Skole- og miljøsentret (funksjon 202)

Skole- og miljøsentret er en enhet som ivaretar elever med særskilt behov for tilpasning av skolehverdagen. 4-6 elever har daglig sin tilpassede skolehverdag på SMS (skole- og miljøsentret).

I rådmannens forslag til budsjett for 2014 tas det sikte på å videreføre dagens drift.

Skolefritidstilbud (funksjon 215)

Funksjon 215 omfatter et SFO tilbud til 751 barn pr oktober 2013 og innebærer:

- Drift av skolefritidsordninger ved 10 barneskoler
- Lønns- og driftsutgifter knyttet til disse
- Særskilte lønnsutgifter knyttet til tiltak for barn med særskilte behov som har plass i SFO, både ved ordinære skoler og ved forsterket avdeling ved Tistedal skole

I rådmannens forslag til budsjett for 2014 tas det sikte på å videreføre dagens drift.

Skoleskyss (funksjon 223)

Utgiftene til skoleskyss er for elever/førskolebarn som har rett til gratis skyss etter opplæringslovens § 7, og gjelder:

- Førskolebarn med vedtak om spesialpedagogisk hjelp
- Elever på 1.årstrinn som har mer enn 2 km fra hjem til skole
- Elever på 2.-10.årstrinn som har mer enn 4 km fra hjem til skole
- Elever som, etter søknad er innvilget gratis skyss på grunn av *særleg farleg eller vanskeleg skoleveg*, og som har kortere enn 2/4 km fra hjem til skole
- Elever som på grunn av funksjonshemming, midlertidig skade eller sykdom har behov for skyss, og som er innvilget dette etter søknad til Østfold fylkeskommune/Østfold kollektivtrafikk på grunnlag av helseerklæring fra lege eller behandlende psykolog/psykiater
- Elever som har plass i skolefritidsordning, og som på grunn av funksjonshemming eller midlertidig skade eller sykdom har rett til skyss til og fra skolefritidsordningen i skoledagene

Rett til gratis skoleskyss gjelder bare for elever som går på sin nærscole. Unntak fra dette er elever som er anbefalt av for eksempel PPT, og som får sitt skoletilbud ved en annen skole enn sin nærscole.

Antall elever med rett til skoleskyss vil holde seg stabilt også i neste skoleår.

Funksjon 244/251/252 – Barnevernstjeneste og tiltak i og utenfor familien

Antall meldinger og undersøkelser i 2013 prognostiseres på samme nivå som i 2012.

Imidlertid iverksettes det flere tiltak, og tiltak utenfor hjemmet øker mer enn tiltak i hjemmet.

Nivået innenfor tjenesteområdet videreføres fra 2013 til 2014. En miljøterapeut stilling som har vært vakant i 2012 vurderes videreført slik som i 2013. Utfordringen innenfor området vil være å frigjøre ressurser til mer forbyggende arbeid. Dette er av vesentlig karakter å få til, slik at utgiftene knyttet til plasseringer kan reduseres.

Familiens hus

Familiens hus blir overført fra helse og omsorg til undervisning og oppvekst fra og med 2014. Familiens hus flyttet inn i sine lokaler våren 2014. Det samler viktige tilbud til barn, unge og familier. Det er foretatt endringer i organisering i denne tjenesten og helsestasjons- og skolehelsetjenesten er styrket. Endringene i det statlige barnevernet vil på sikt gi mer ansvar til kommunene, men det er enda ikke kjent hva som vil følge med av midler.

Sentrale ansvarsområder for området Familiens hus er; barneverntjenesten, åpen barnehage og forsterket helsestasjon.

Reduksjonstiltak

Nr	Tjeneste	Tiltak	Økonomisk effekt
1	Barnehage	Optimalisere driften av de kommunale barnehagene	-1 210
2	Barnehage	Organisere spesialpedagogisk hjelp	-500
3	Barnehage	Tilskuddet til private barnehager justeres i tråd med tiltaket nevnt over	-6 000
4	SFO	Nye betalingssatser SFO	-1 000
5	PPT	Avtalen med Aremark kommune justeres i tråd med lønnsutviklingen/lønnsveksten	-120
7	Skole	Leirskole i egen regi	-700
8	Skole	Reduksjon andel elever i grunnskolen i Halden som får spesialundervisning	-1 000
9	Skole	Optimalisere skolens eksisterende ressurser/ redusere vikarinnsatsen	-1 000
10	Skole	Årsverksreduksjon i kommunalavdelingen	-410
11	Barnehage	Reduksjon av barnehageplasser	-2 186

Nye tiltak

Nr	Tjeneste	Tiltak	Økonomisk effekt i 2014
1	Skole	Redusere antall assistentårsverk i skolen. Antall 5 – august 14 og nye 5 august 15	-1 041
2	Felles grunnskoletjeneste	Redusere innsatsen i styrket SFO tilbud med 4 årsverk	-833
3	Skole	Tiltaket forutsetter konkret plan for ny skole på Idd, jfr vedtak fra HUoO, 13. november 2013, PS 2013/51. Rådmannen skal, senest til møtet 15. mai legge fram forespurte sak inkludert vurderinger om tidsperspektiv, gitt begrensede muligheter for låneopptak. Vurderingen skal også omfatte kostnader knyttet til å utbedre lokalene på Øberg i perioden før ny skole er ferdig, samt aktuelle inntekter knyttet til salg av nedlagte skoleeiendommer. Hovedformålet er å finne den mest kostnadseffektive løsningen i et langsiktig tidsperspektiv	-1 000
4	Tilrettelagt tilbud/spesialpedagogisk hjelp – barnehage (funksjon 211)	Redusere innsatsen i kommunale og private barnehager med 4 årsverk	-833
5	Familiens Hus	Annen og alternativ drift/finansiering av åpen barnehage	-330
6	Familiens Hus	Samordne/effektivisere merkantile ressurser	-104

7	Skole	Spesialundervisningen reduseres	-1 200
---	-------	---------------------------------	--------

Konsekvensbeskrivelser ved nye reduksjonstiltak

Nr	Konsekvens ved gjennomføring
1	Antall assistentårsverk i skolen blir redusert og som en følge av dette vil hjelp og støtte til den enkelte elev bli mindre tilgjengelig og redusert i omfang. Ansatte vil kunne bli definert overtallig. Belastningene på de øvrige ansatte kan oppleves større. KOSTRA tall viser at Halden kommune har lavere andel elever pr assistentårsverk enn andre kommuner vi kan sammenlikne oss med.
2	Antall assistent-/fagarbeiderårsverk til styrket SFO tilbud reduseres med 4 årsverk. Som en følge av dette vil elever som trenger ekstra hjelp og støtte i SFO tiden få mindre oppfølging i omfang og på nivå. KOSTRA tall viser at Halden kommune ligger over andre kommuner vi kan sammenlikne oss med når det gjelder nivå og omfang på tjenesten.
3	Ved en sammenslåing av Øberg og Iddevang skoler vil noen elever få sitt skoletilbud på annen skole. En krets «mister» sin nærskole og det blir en endring i kommunens opptaksområder for skolene i Halden kommune. Noen ansatte vil måtte omplasseres til andre tjenestesteder i kommunen eller bli definert overtallige. Klassestørrelsene ved en slik sammenslåing vil variere fra 16 til om lag 24 elever pr klasse. Rådmannen er av den oppfatning om at tiltaket er godt faglig forankret og et skritt på veien mot en stor felles skole på Idd.
4	Antall årsverk knyttet til spesialpedagogisk hjelp i alle (private og kommunale) barnehager og antall støttepedagoger reduseres med om lag 4 årsverk. Som en følge av dette vil barn som trenger ekstra hjelp og støtte få mindre oppfølging i omfang og på nivå. KOSTRA tall viser at Halden kommune ligger over andre kommuner vi kan sammenlikne oss med når det gjelder nivå og omfang på hjelpen.
5	Det søkes etter annen og alternativ drift/finansiering av Maurtua. Tilbudet spisses mot mer «spesifiserte» brukergrupper enn i dag. Halden kommune vil ha full barnehagedekning i løpet av kort tid og kommunens mål bør være at alle barn får plass i ordinær barnehage. For familier som ikke ønsker ordinær barnehageplass kan det bli et savn å miste dette tilbudet. Eventuelle overtallige ansatte vil måtte søke om jobb andre steder, men det er stadig behov for gode førskolelærere.
6	De merkantile ressursene på Familiens Hus må samordnes og benyttes mer fleksibelt enn i dag på tvers av fagenheter – det betyr at tilgjengelighet og hjelp til merkantile oppgaver blir redusert.
7	Andel elever som er tilrådt spesialundervisning i skolen er redusert. 8,6% av elevtallet, medregnet 11 gjesteelever, er av PPT vurdert til å ha rett til spesialundervisning. De siste tre år er spesialundervisningen i Haldenskolen redusert med om lag 310 timer.

Kommunalavdeling helse og omsorg

Halden kommune er kjent for å gi gode og varierte tjenester til sine innbyggere. Selv med endringer og effektivisering vil dette være tilfelle også i 2014.

I budsjettdiskusjoner må vi ikke glemme at hele kommune-Norge sliter med de samme utfordringene innen helse -og sosialområdene som vi gjør i Halden. Derfor samarbeider også kommuner, for å finne løsninger som også gir en økonomisk gevinst. Vi har som kommune gitt flere gode innspill i slikt samarbeid.

Vi har erfart at intermediæravdelingen på Stangeberget har oppfylt våre forventninger, men samhandlingsreformen har så langt gitt et større press både på hjemmebaserte tjenester og plassene ved Helsehuset. Vi vet nå at ca. 10 millioner av merforbruket i sektoren 2013, er tiltak som følger reformen, men som kommunen ikke får dekket av statlige overføringer. Etter intensjonen med samhandlingsreformen skulle dette også vært dekket. Dette jobbes nå med på politisk nivå.

Mange av de tjenestene kommunen gir, er regulert av rettighetslover – og disse må ha forrang i prioriteringen av ressurser. Dette begrenser handlingsrommet for nye tiltak av forebyggende karakter, og prosjekter som på sikt kan vise seg å gi økonomiske gevinster. Kommunens administrasjon har vist evne til å søke prosjektmidler som har gitt muligheter til å gi tilbud i tillegg til kommunens vanlige tilbud, blant annet prosjektet som utprøver tilbud i hjemmet til personer med demenssykdom. Samtlige sektorer har fått strammere rammer i 2014. Det forventes en tydeligere praksis på at den enkelte enhet finner effektiviseringstiltak, slik at forbruket ligger innenfor vedtatt budsjett. Dette er også beskrevet i rådmannens budsjett.

Det må være en løpende evaluering av igangsatte endringer, for å se om de har hatt den økonomiske innsparing som var forventet, men også hvordan endringer har påvirket brukeres livskvalitet og helse.

Helse- og omsorgssektorens største utgifter er knyttet til lønn. Dessverre er sykefraværet i sektoren høyt. Reduksjon i sykefravær vil kunne spare store utgifter. Det er flere studier som viser at sykefravær, spesielt korttidsfravær, ofte er knyttet til faktorer som trivsel og følelse av å gjøre en verdsatt innsats i jobben. Det er viktig at alle ledere får løpende tilbakemelding om nivået på fravær ved sin avdeling slik at tiltak tidlig kan settes inn der hvor det trengs mest.

Innenfor området «omsorgsteknologi» har det skjedd en stor utvikling de siste årene, men til nå har ikke Halden kommet langt nok i denne omstillingen. Det er kontakt med andre kommuner og Høgskolen for å delta i seminarer som behandler erfaringer fra andre. Dette skaffer kunnskap til de ansatte.

Halden kommune er nå på ROBEK listen. Vi har derfor en meget begrenset mulighet til å oppta lån, selv til prosjekter som vi ser et sterkt behov for og som samtidig gir innsparinger på drift. Fylkesmannen vurderer Båstadlund som et prosjekt som ikke kan få låneopptak for 2014. Planleggingen for Båstadlund har tatt opp i seg den utvikling som har vært kjent i forhold til fremtidige brukere og deres behov. Tilbudet som gis er meget forskjellig for ulike brukergrupper. For mange av brukerne gir Båstadlundssystemet arbeidsplasser som gir inntjening til driften og et sosialt dagtilbud. For andre grupper er det et tilbud som gir stimulering og vedlikehold av funksjoner. Tilbudet til disse er vanskelig å gi i eget hjem eller bolig. Spesielt vil tilbudet ved BRAvn. 64 bli skadelidende av at prosjektet blir utsatt.

Kommunen har et nært samarbeid med Husbanken på boligsosialt arbeid. Kommunestyret fattet i 2012 en forpliktende plan for videre utvikling. Miljøvaktmestere vil være i arbeid fra januar 2014. Bygging av familieleiligheter for familier med mange barn er kommet langt. Flere andre tiltak i planen er godt ivaretatt. Det er samtidig viktig at de prosjektene i vedtatt plan, som enda ikke er realisert, får sin behandling i 2014. Når det gjelder bosetting av flyktninger, har Halden skapt en modell som Husbanken ser på som en meget god ordning, og som de anbefaler andre kommuner å følge.

Vi har dyktige og kreative medarbeidere i de ulike deler av tjenestene. Det er dessverre klart at de store omstillingene og effektivitetskravene som er lagt ut på tiltakene over mange år, sliter på mange. Men det må bli en ordnet økonomi i sektoren før vi kan utvide videre.

Den frivillige innsats som er med på å høyne kvaliteten i våre tjenester sikres rammer som viderefører det gode arbeid som legges inn som et supplement til kommunes øvrige tilbud. Et stort antall frivillige gir økt livskvalitet til mange av våre beboere i sykehjem og omsorgsboliger.

Egne ansatte er med på å legge til rette slik at innsatsen blir utnyttet på den beste måten.

Dette gjør at det offentlige og det frivillige til sammen er med på å gjøre Halden til en god by å bo i. Tiltakene som springer ut fra Frivillighetssentralen og fra frivillighetskoordinaten ved sykehjemmene, er forbilledlige. Dette arbeidet blir lagt merke til i andre kommuner.

Organisering

I henhold til Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester skal kommunen sørge for at personer som oppholder seg i kommunen, tilbys nødvendige omsorgstjenester. Kommunens ansvar omfatter alle pasient- og brukergrupper, herunder personer med somatisk eller psykisk sykdom, skade eller lidelse, rusmiddelproblem, sosiale problemer eller nedsatt

funksjonsevne. Kommunen har ansvar for pleie, omsorg og hjelp i brukernes hjem og i institusjoner. Kommunen har ansvar for tjenester og tiltak hjemlet i lov om barneverntjenester. Barnevernet er en del av Familiens hus som overføres til Kommunalavdeling undervisning og oppvekst fra og med 1. januar 2014.

Kommunen skal kunne tilby sosial, psykososial og medisinsk habilitering og rehabilitering, helsetjenester i hjemmet, personlig assistanse, herunder praktisk bistand og opplæring og støttekontakt, plass i institusjon, herunder sykehjem og avlastningstiltak.

Kommunalavdeling helse og omsorg er ledet av kommunalsjef. Kommunalsjefen har i sin stab 2 årsverk. Kommunalsjefen har 3 enheter/ områder innenfor kommunalavdelingen som forestår tjenesteproduksjonen mot brukere samt en avdeling, Koordinerende fellestjenester, som har forvaltningsoppgaver.

Kommunalavdeling helse og omsorg er organisert i følgende enheter/ områder.

Enhet Sykehjem

Enheten består av tilsammen 4 institusjoner (områder); Halden Sykehjem, Iddebo Sykehjem, Solheim Senter, Karrestad Sykehjem / Karrestad Eldresenter.

Enhetens primære hovedansvarsområde er knyttet til å realisere lovgivers nedfelte krav om at enhver kommune skal tilby institusjons/sykehjemsplasser gjennom helse og omsorgsapparatet.

Utover å gi et tilbud til pasienter med et avklart behov for sykehjemsplass (langtidsplasser) har sykehjemmene definerte plasser til behandling av alvorlig syke og døende (lindrende enhet), og ulike korttidsplasser. Korttidsplassene er differensierte og tilbys til ulike brukergrupper. I Helsehuset for Halden og Aremark finnes det 10 korttidsplasser knyttet til pasienter som har behov for definert rehabilitering - typisk etter utskrivning fra sykehus og før pasienten drar hjem. Videre tilbys avlastningsplasser. Dette gis for at pårørende til personer med demens eller andre tunge omsorgsoppgaver skal kunne sikres regelmessig fritid, hvile og rekreasjon. I tillegg kommer ordinære korttidsplasser som gis til pasienter med behov for et tidsbegrenset opphold.

Som følge av samhandlingsreformen har Halden kommune bygget opp en intermediæravdeling lokalisert til Halden sykehjem. Avdelingen er finansiert med 8 mill. kr fra staten og helseforetaket, tilsvarende drift av 4 intermediærsenger. Hensikten er å kunne yte adekvat medisinsk behandling, som før krevde sykehusinnleggelse. Da sparer kommunen utgifter til medfinansiering og pasienten får behandling i lokalmiljøet.

Sykehjemsdriften er under stadig utvikling - særlig som følge av samhandlingsreformen. Det gis en nærmere beskrivelse av dette i punkt 3.

Enhet hjemmebaserte tjenester

Enheten er delt inn i 3 hovedområder, ambulerende hjemmebaserte tjenester, samlokaliserte boliger og omsorgsboliger. Enheten har som hovedansvarsområde å yte tjenester som hjemmesykepleie og personlig assistanse (herunder praktisk bistand og opplæring) til personer som bor i egen bolig (egen eid eller leid bolig, herunder omsorgsboligkomplekser og samlokaliserte boliger).

Pr. d.d er enheten organisert slik at hjemmesykepleie og personlig assistanse (tidligere kalt hjemmehjelp) til hjemmeboende i egne, selvstendig boliger i kommunen, som hovedregel ivaretas av ambulerende hjemmesykepleie. De samme tjenester til personer som bor i omsorgsboliger (Hagegt, Vaterland, Søsterveien, Bergheim etv) ivaretas av området kalt Omsorgsboliger. For personer med utviklingshemming som bor i samlokaliserte boliger ivaretas og organiseres disse tjenestene fra området Samlokaliserte boliger.

Enheten organiserer og/eller drifter i tillegg kommunens BPA ordninger.

Enhet Basistjenester

Enheten består av 3 områder; rus/psykiatri, rehabilitering, kommunelegekontoret. Familiens hus har vært en del av dette området, men overføres til Kommunalavdeling undervisning og oppvekst fra og med 2014.

Sentrale ansvarsområder for området Rus/psykiatri er; Drift av vedtaksbaserte tjenester til rusmisbrukere og personer med psykiske utfordringer, herunder drift av psykiatrisk dagsenter og kommunens psykiatriboliger og ansvar for oppfølging av LAR-klienter. I tillegg kommer egen funksjon som koordinator i forhold til innsatte i Halden fengsel (0,5 årsverk som fengselskoordinator). Området forvalter lovens paragrafer om tvangshandling av bl.a. gravide rusbrukere.

Sentrale ansvarsområder for området habilitering/rehabilitering er; drift av kommunens fysio/ergoterapi tjeneste, drift av rehabiliteringsavdelingen på Halden sykehjem (5 etg), dagsentertilbud til personer med utviklingshemming (Båstadlund) samt drift av dagsentertilbud til personer med demens (Solheim dagsenter). I tillegg kommer håndtering av kommunens hjelpemiddellager.

Sentrale ansvarsområde for området kommunelegekontoret; drift av kommunens helsestasjonsvirksomhet, kommunelegekontoret, fengselshelsetjenesten i Halden fengsel samt legevaktordningen. Området forvalter alle driftsavtaler med privatpraktiserende fastleger og fysioterapeuter.

Koordinerende enhet, fag/forvaltning

Er en forvaltningsavdeling med delegert myndighet fra kommunalsjef. Området mottar alle søknader på tjenester i helse- og omsorg. Enheten kartlegger og foretar innstilling til vedtak i saker om tjenester etter helse/omsorgslovgivningen.

Pasientkoordinering overfor sykehuset, sykehjem og hjemmebaserte tjenester ivaretas her gjennom egen pasientkoordinator funksjon som organisatorisk ligger under Koordinerende enhet.

Enheten har ansvar for drift og oppfølging av støttekontaktordningen. Som hovedregel ivaretas eksterne tjenestekjøp gjennom Koordinerende enhet. Dette innebærer både oppfølging av avtaler om kjøp/salg av tjenester, men også på individnivå knyttet til kommunens oppfølgingsplikt overfor enkeltpersoner i de tilfeller andre enn kommunen utfører selve tjenesten. Dette kan eksempelvis være kjøp av avlastningstjenester til funksjonshemmede på Rishaugen m.m samt kjøp av heldøgns omsorgstjenester på b.la Cognito (senter for døv/blinde) i Oslo.

Koordinerende fellestjeneste forvalter Husbankens bostøtte og Husbankens låne- og tilskuddsordninger, kommunalt og statlig driftstilskudd til Eva krisesenter, drift av kommunale leasing biler og kommunalt driftstilskudd til Halden ASVO. I et samarbeid med Husbanken leder området arbeidet med å utvikle et boligsosialt utviklingsprogram.

Mål og hovedoppgaver

	Halden 2010	Halden 2011	Halden 2012	Kommune -gruppe 13 2012 ¹	Nedre kvartil 2012 ²	Øvre kvartil 2012 ³
Prioritering						
Netto driftsutg. pr innbygger pleie og omsorg, i kroner	14 781	15 646	17 118	14 074	14 850	22 710
Netto driftsutg. pleie og omsorg per innbygger 80 år og over, i kroner	268 102	289 250	323 116	330 908	306 765	391 533
Netto driftsutg. pleie og omsorg per innbygger 67 år og over, i kroner	99 290	104 528	112 145	105 979	103 709	128 484
Personell						
Andel årsverk i brukerrettede tjenester m/ fagutdanning, i prosent	71	69	70	74	71	79
Personell						
Korr.brutto driftsutgifter, institusjon, pr. kommunal plass, i kroner	838 090	896 402	944 960	971 259	854 211	1 035 031
Dekningsgrader	0,50	0,50	0,49			
Plasser i institusjon i prosent av innbyggere 80 år og over	12,40	12,50	12,60	16,6	16,9	24,8

¹ Kommunegruppe 13 består av 45 kommuner med over 20 000 innbyggere utenom de fire store byene. Kommunene er gruppert i tre ulike typer dimensjoner; folkemengde, bundne kostnader per innbyggere og frie disponerte inntekter per innbygger.

² Nedre kvartil vil si at 25 prosent av verdiene i grunnlaget har den oppgitte verdien eller en lavere verdi for indikatoren (grensen mellom laveste og nest laveste fjerdedel i landet).

³ Øvre kvartil vil si at 25 prosent av verdiene i grunnlaget har den oppgitte verdien eller en høyere verdi for indikatoren (grensen mellom høyeste og nest høyeste fjerdedel i landet).

Andel plasser i institusjon og heldøgns bemannet bolig i prosent av bef. 80+	36	36	36	27	26	36
Mottakere av hjemmetjenester, pr. 1000 innb. 67-79 år	91	77	71	68	66	101
Mottakere av hjemmetj. per 1000 innb. 80 år og over	414	402	387	323	320	402
Utdypende tjenesteindikatorer for institusjoner						
Legetimer pr. uke pr. beboer i sykehjem, i timer	0,44	0,44	0,59	0,48	0,28	0,5
Fysioterapitimer pr. uke pr. beboer i sykehjem, i timer	0,50	0,50	0,49	0,37	0,19	0,46

Det fremgår av tabellen ovenfor at netto driftsutgifter pr. innbygger til pleie- og omsorgstjenesten i Halden er høy sammenlignet med kommunegruppe 13. Differansen mellom Halden sitt kostnadsnivå pr. innbygger og gjennomsnittlig kostnad utgjør 78 mill. kr. Med andre ord; hvis Halden kommunes netto driftsutgifter pr. innbygger til pleie- og omsorgstjenester hadde vært tilsvarende kommunegruppe 13, ville sektoren driftet 78 mill. kr billigere. Til en viss grad kan dette ha sammenheng med at Halden kommune har en noe større andel av befolkningen i eldre aldersgrupper.

Korrigerte brutto driftsutgifter per kommunal plass i institusjon øker i perioden 2010 – 2011 og 2011- 2012. Lønns – og prisstigning forklarer i hovedsak disse endringene. Allikevel ligger Halden på akkurat denne variabelen under snittet for gruppe 13, og plasserer seg ca midt på tabellen i et landsgjennomsnitt.

Det fremkommer fra Kostra-tallene at plasser pr. institusjon i prosent av innbyggere 80 år og over (dekningsgrad) er 36 % når man regner både plasser på sykehjem og boliger med heldøgns bemanning. Tilsvarende gjennomsnitt for gruppe 13 er 27. *Det er særlig verdt å merke seg at når det gjelder denne variabelen - dekningsgrad i prosent pr innbygger inklusive institusjon og boliger med heldøgns omsorgstjenester - tilhører Halden kommune det vi kaller for "øvre kvartil" i statistikk sammenheng. Det betyr at Halden kommune tilhører den fjerdedelen av alle landets kommuner med høyest dekningsgrad.*

Også når det gjelder legedekning i sykehjem samt fysioterapidekning i institusjon, ligger Halden kommune blant den ene fjerdedelen av landets kommuner med høyest dekning pr. uke, pr. beboer i sykehjem i hele landet.

Dette er en bevisst satsning med bakgrunn i sentrale føringer knyttet til legetjenester ved sykehjem og innføringen av samhandlingsreformen. Økningen har vært nødvendig grunnet sykehusenes endrede utskrivningspraksis, der pasientene stadig tidligere blir definert som ferdigbehandlet, noe som fører til at pasientene er stadig mer medisinsk krevende.

Utfordringer i 2014

Hovedutfordringer for pleie og omsorgstjenestene i årene som kommer er økningen i antallet eldre med påfølgende økt behov for pleie- og omsorgstjenester, og nye oppgaver som kommunen har fått ansvaret for som følge av samhandlingsreformen og sykehusenes endrede utskrivningspraksis. Fra 1.1.2016 vil kommunen også få et lovhjemlet ansvar for akutte innleggelser i døgnplasser som alternativ til sykehusinnleggelser.

Samhandlingsreformens intensjon kan oppsummeres til å dreie seg om helhetlige pasientforløp og til å behandle mennesker der de bor. Det legges fra statens side opp til at det iverksettes forbyggende tiltak som kan bremse utviklingen av livsstilssykdommer med derav følgende behov for kostbar helsebehandling. Utfordringene er imidlertid hvordan kommunens ressurser skal kunne strekke til både forebyggende tiltak og til kostbare sykehusinnleggelser/ hjelpetiltak i påvente av at de forebyggende tiltakene skal kunne redusere fremtidig hjelpebehov. Økonomiske beregninger i Halden kommune antyder at det er en differanse på inntil 17 mill. kr mellom statens beregninger av kommunens kostnader i forbindelse med reformen og kommunens egne estimater.

Pasienttilstrømningen tilbake til kommunen ser nå ut til å ha stabilisert seg på et nivå tilsvarende 80 -120 pasienter hver måned med behov for kommunale tjenester. Dette nivået antas videreført i 2014. 65 % av denne gruppen går tilbake til hjemmesykepleien, 35 % går til et korttidsopphold. Koordinering av pasienttilstrømningen tilbake til kommunen fra spesialisthelsetjenesten forløper helt etter intensjon skissert i samhandlingsreformen.

I en spørreundersøkelse for pasienter som har benyttet intermedieæravdelingen, får tilbudet gode tilbakemeldinger. Gjennom de etablerte samarbeidsforumene mellom kommunene i Østfold og sykehuset er innleggelseskriteriene knyttet til intermedieæravdelingen under utvidelse. Hvordan dette vil påvirke antallet senger som benyttes gjenstår å se. Det er viktig at omfanget og bruken gjenspeiler tilskuddet som ytes til tiltaket. Omfanget vil også prege hvordan fastlegene benytter det lokale tilbudet. Isolert og teoretisk skal en økning i antall innleggelser medføre lavere medfinansieringskostnader dersom tilbudet benyttes riktig og til korrekt pasientgruppe.

Spesielt om rus/psykiatri ift samhandlingsreformen

Helse- og omsorgsdepartementet signaliserer at dette området skal inn på de samme premissene som det somatiske området i samhandlingsreformen. Det er imidlertid ikke beskrevet noen fremdriftsplan. Temaet er trukket frem i statsbudsjettet på nytt for 2014 uten at det heller for dette året er beskrevet nærmere fremdriftsplan. Gjennom statsbudsjettet er det varslet en styrking av denne tjenesten. Halden Kommune vil i 2014 videreføre arbeidet med å revidere gjeldende planverk for å tilpasse seg de endringer som kommer.

Kommunalavdelingens målsetting for driften i 2014

Forhold i lokalsamfunnet

I Halden skal forholdene i lokalsamfunnet være slik at den enkelte kan klare seg selv, holde seg frisk og unngå skader så langt som mulig. Barn og unge skal sikres et trygt og godt oppvekstmiljø. Den enkelte innbygger skal ha en aktiv og meningsfylt tilværelse og kunne bidra til fellesskapets beste ved deltagelse, likestilling og brukervedvirkning. Dette vil gi høyest mulig livskvalitet og opplevelse av mestring i hverdagen for den enkelte.

Forhold i tjenesten

I Halden skal helse- og omsorgstjenesten være et enhetlig og samordnet tilbud til enkeltmennesker som har behov for og rett til bistand. Tjenestene skal i størst mulig grad være rettet mot forebyggende og helsefremmende tiltak og kjennetegnes av sikkerhet, kontinuitet, god ressursutnyttelse, tilgjengelighet og rettferdig fordeling. Tjenestene skal være virkningsfulle og involvere brukerne og gi dem innflytelse.

Gjennom arbeidet i ROBES nettverket, har kommunen valgt å fokusere på å innføre en større grad av styring etter resultater og mål utover rent økonomiske. Styringsindikatorer skal være et virkemiddel for å følge opp at tjenesteproduksjonen skjer i en sfære hvor det er bevissthet i alle organisasjonens ledd knyttet til hva som er prioriterte fokusområder og utvikling/retning for disse områdene. Antall styringsindikatorer vil utøkes fortløpende i takt med innføring av styringssystemet. Det er en grunnleggende forutsetning for å "ta inn" en variabel at den gir viktig styringsinformasjon til politisk og administrativt nivå og at man gjennom en bevissthet knyttet til ressursbruk og interne arbeidsprosesser skal kunne påvirke utviklingen av variabelen. Det er også viktig at man kan måle utviklingen på en relativt enkel måte.

Styringsindikatorer

Kommunalavdelingen legger opp til følgende styringsindikatorer for 2014:

Område	Indikator	Status 2013	Mål 2014
Koordinerende fellestjenester	Andel med foreløpig svar innen tre uker		100 %
Hjemmebaserte tjenester	ATA- tid	50 %	55 %
Hjemmehjelp	ATA- tid		75 %
Sykehjem	Andel pårørende med planlagt årlig samtale med leder		70 %
Sykehjem	Andel årsverk m/ fagutdanning		98 %
Sykehjem	Antall overbeliggedøgn	4	30
Sykehjem	Kostnad medfinansiering (mkr)	1,2	1,5
Sykehjem	Beleggsprosent	100 %	100 %
Legevakt	Antall klagesaker til pasientombud eller helsetilsynet	5	2

Driftsrammer 2014

Budsjett	Regnskap
2014	2013

Sum Helse og omsorg	604 577	621 484
----------------------------	----------------	----------------

Det er ikke tatt høyde for noen aktivitetsvekst i sektoren. Erfaringsmessig vet man at det alltid kommer nye, kostnadskrevende brukere og behov som må dekkes. Rådmannen har ikke funnet rom for å avsette midler til dette formålet. En slik økning av brukere og behov vil derfor måtte løses innenfor avsatte rammene, og gjennom en systematisk jobbing knyttet til å få ut brukere "i den andre enden".

Variabel lønn har i hele 2013 vært en utfordring.

Rådmannen besluttet høsten 2013 å avvikle ordningen med sentral ressurspool. Ansatte i ressurspoolen er fortrinnsvis innplassert i ordinære, ledige, budsjetterte stillinger og hjemler så langt dette har latt seg oppdrive. De tjenesteproduserende enhetene hadde i 2013 et merforbruk - utover budsjett - på omlag 20 mill.kr knyttet til innleie av vikarer. I budsjett 2014 er det avsatt tilsammen 23 mill. kr til innleie av vikarer i ulike ordninger. Dette forutsetter at man i 2014 reduserer vikarbruken med i underkant av 50 % sammenlignet med 2013. En slik målsetting vil bare kunne innfris gjennom en erkjennelse i hele organisasjonen - ut i det ytterste ledd- knyttet til at det er tvingende nødvendig å trekke økonomiske hensyn lenger opp på prioriteringslisten når man står overfor ulike dilemmaer i hverdagen. Det vil også stilles ekstra store krav til fleksibilitet og vilje til å jobbe "på tvers" av avdelinger og sektorer. Til slutt vil det også måtte avsettes en meget betydelig ressurs knyttet til oppfølging og rapportering. Det vil være nødvendig å følge opp lønnsbruken langt hyppigere og i en annen form enn dagens lønssystem legger opp til.

I statsbudsjettet er det kommunisert at tilskuddet knyttet til særlig ressurskrevende brukere vil reduseres gjennom økt innslagspunkt. Effekt vil skje med virkning fra 2013. Beregninger viser at for Halden kommune vil dette føre til i underkant av ca 1,8 mill.kr i reduserte inntekter knyttet til ordningen.

Kommunalavdelingen har identifisert følgende kostnadsreducerendetiltak som foreslås i budsjett for 2014:

Reduksjonstiltak

Nr.	Tjeneste	Tiltak	Økonomisk effekt
1.	Sykehjem	Reduksjon av 6 korttidsplasser	-2 080
2.	Omsorgsboliger	Reduksjon 2 årsverk Søsterveien	-600
3.	Saml. Boliger	Reduksjon 4 årsverk ledere i samlokaliserte boliger	-1 805
4.	Hjemmesykepl.	Effektivisering i hjemmesykepleien	-2 000
5.	Basistjenester	Reduksjon 1 årsverk Solheim Dagsenter	-452

6.	Koordinerende	Sentralisering	-650
7.	Reduksjon samlokaliserte boliger/omsorgs boliger	Forsert tiltak fra øko plan 15-18. Reduksjon av inntil 27 årsverk innenfor tjenesteområdet samlokaliserte boliger og deler av omsorgsboligenheten.	-3 800
8.	Reduksjon sykehjem	Redusert pleiefaktor	-3 000
Sum reduksjonstiltak i kroner			-14 387

Konsekvensbeskrivelser av reduksjonstiltak

Nr.	Konsekvens ved gjennomføring
1.	Kommunalavdelingen mister kompetanse som er bygd opp på intermediaær. En reduksjon av korttidsplasser vil gi mindre handlingsrom på plasser/sirkulering. Det er større sannsynlighet for økte kostnader for overliggere på sykehus. Flere utskrivningsklare vil komme tidligere hjem hvilket vil øke presset ytterligere på hjemmebasert tjeneste hvor man allerede har 65% av de utskrivningsklare pasientene i kommunen og av disse er 25% nye brukere som ikke har mottatt tjenester tidligere. Fleksibilitet på avlastning og bruk av disse sengene vil bli redusert.
2.	Reduksjonen forutsetter nedleggelse av fire korttidsplasser (to leiligheter). En slik reduksjon er vurdert å bare i mindre grad bidra til å øke presset på hjemmesykepleien.
3.	Redusert kapasitet til å utføre lederoppgaver. Det må utarbeides nye arbeidsprosesser og strukturer i forhold til hvordan avdelingsledernivået skal betjene ansatte og brukere.
4.	Dette tiltaket innebærer en effektivisering av driften med målsetting om større andel direkte tid. Dette innebærer en strammere planlegging av dagens arbeid.
5.	Tiltaket forutsetter en noe endret organisering av det samlede dagtilbudet til målgruppen hvor de ulike tiltak og virkemidler ses i en sammenheng.
6.	Koordinerende legges inn under stab kommunalsjef og dette vurderes å ikke gi noen driftsmessige konsekvenser.
7.	Halden kommune har en relativt sett tung ressursinnsats mot nevnte målgruppe. En reduksjon av kostandene har til hensikt å bringe nivået ned på et gjennomsnitt av kostragr. 13. Målgruppen i dette tilfellet har enkeltvedtak hvor det er angitt og beskrevet i vedtaket mengden bistand som skal ytes. I det vesentligste forutsetter tiltaket at det utarbeides nye enkeltvedtak etter forvaltningslovens bestemmelser. En reduksjon i ressursinnsatsen mot målgruppen vil innebære at kommunen må håndtere en økt mengde klager fra brukere/verger til fylkesmannen på mangelfull oppfyllelse av enkeltvedtak. Det vil avstedkomme en meget betydelig administrativ ressurs å håndtere dialogen med verger og fylkesmann i en slik situasjon. Kommunen erfarer i dagens situasjon at fylkesmannen i all hovedsak fatter vedtak i kommunens ugunst i lignende saker. Generelt vil det, på et gitt nivå, være en sammenheng i forholdet mellom antall ansatte i en tjeneste og antall avvik som oppstår. Avvikene vil variere i alvorlighetsgrad og frekvens. For denne nevnte målgruppen vil avvikene kunne relateres mot utagerende atferd fra enkelte brukere, avvik på medikamenthåndtering og sykefraværsutvikling m.m.
8.	En reduksjon i pleiefaktoren på sykehjemmene vil måtte iverksettes etter en nærmere definert prioritering mellom de ulike avdelingene og de ulike formål den enkelte avdeling

	innehar. Det har, innenfor den tidsrammen budsjettprosessen har operert under, ikke vært mulig å utforme en presis og nøyaktig beskrivelse av hvordan Halden kommune ligger i ft andre, sammenlignbare kommuner m.ht pleiefaktor på ulike avdelinger. Ifølge KOSTRA tall har Halden en kostnad pr institusjonsplass som ligger kr 34.500,- høyere pr plass enn gjennomsnittet i fylket. Det forutsettes at en reduksjon som bringer nivået i Halden ned på et snitt i fylket, ikke vil innebære noen risiko elementer for pasientgruppen forutsatt en gjennomføring som hensyntar behovet for evt individuelle, nødvendige justeringer fortløpende.
--	---

Beskrivelse av aktivitet og utfordringer pr KOSTRA funksjon

Funksjon 253/261 – Institusjonstjeneste og lokaler

Tjenesten har 188 plasser. 40 av disse plassene er definert som korttidsplasser. Disse er p.t. lokalisert til Halden Sykehjem 2. avd. og korttidsavdelingen ved Iddebo Sykehjem. Videre er 61 plasser definert som demensplasser ved Solheim Senter og Karrestad Sykehjem. Det er imidlertid også andre sykehjemsavdelinger som har pasienter med en demensdiagnose.

Intermediæravdelingen ble åpnet med 4 plasser i 2012. I tråd med premisene for budsjettet i 2013 har avdelingen vært driftet med 4 – 8 plasser, varierende etter det faktiske behov. Endrede innleggelseskriterier kan øke plassbehovet. En økt kapasitet vil forutsetningsvis ikke øke driftskostnadene på dette tiltaket. Intermediærsatsningen er delvis finansiert med øremerkede tilskudd. For 2014 utgjør det 8.mkr.

En kapasitetsreduksjon innen enheten medfører at det i perioder vil kunne bli aktuelt i benytte dobbeltrom ved noen avdelinger. Dobbeltrom kanaliseres mot de rom som er avsatt til korttidsopphold.

Funksjon 254/265 - Kjernetjenester knyttet til pleie, omsorg, hjelp til hjemmeboende/kommunale boliger

Omsorgsboliger

I Halden kommune er det 277 omsorgsboliger med heldøgns bemanning. Gjennom prosjektet omsorgstrappa er omsorgsboliger definert som den mest hensiktsmessige arenaen for kommunen å yte pleie og omsorgstjenester på. Dette er også bakgrunnen for de prioriteringene som er gjort i Halden siden midten av 1990-tallet. Denne strategien videreføres i Boligsosial handlingsplan. Omsorgsboligene må i større grad ta i mot tyngre brukere, dvs. brukere med et større medisinsk faglig behov av lege- og sykepleiefaglige tjenester. Dette for å løse utfordringene i en samlet omsorgstrapp, som bl.a. er påvirket av sykehusenes nye rolle.

Planleggingen av nye omsorgsboliger i tråd med føringer i boligsosial handlingsplan. I tråd med aktivitetsplanen arbeides det med prosjektet « Livsløpsboliger – fra omsorg til sykehjem »

Det vil være viktig å beholde en riktig, kompetent og tilstrekkelig bemanning i omsorgsboligene for å dekke ekstraordinære behov med støtte fra ambulerende

hjemmetjeneste. Økt samhandling mellom hjemmesykepleien og omsorgsboligene vil være nødvendig for å sikre en effektiv drift.

Hjemmesykepleien

Hjemmesykepleien har stått overfor store utfordringer i 2013 med bakgrunn i samhandlingsreformen. Endring i utskrivningspraksis fra helseforetaket er en stor medvirkende faktor. Disse utfordringene vil også være tilstede i 2014. Det er startet opp et arbeid som skal øke tjenestens effektivitet og derigjennom øke omfanget av den direkte tiden, dvs. den tid som medgår til pasientrettet arbeid. Antall brukere pr. dags dato er 820.

Samlokaliserte boliger

Samlokaliserte boliger vokser i omfang hvert år. Det er nå 17 boliger som er organisert i 10 avdelinger innenfor dette segmentet. Totalt er det 83 brukere. Utover dette betjener personell i boliger et antall brukere i boligens nære omkrets.

Halden kommune har en situasjon hvor det jevnlig og relativt ofte etableres nye boliger i privat regi og eie; eksempelvis gjennom foreldre og pårørende til barn med ulike funksjonshemninger. Dette er en driftsutfordring for kommunalavdelingen da en slik utvikling over tid ikke er bærekraftig. Boligene ligger for spredt til at ressursene kan utnyttes optimalt. Kommunalavdelingen vil iverksette et arbeid ved å legge en strategi for hvordan denne utfordringen kan møtes. Boligsosial handlingsplan er et virkemiddel her.

Flere av brukerne er såkalte ressurskrevende brukere. Det vises til tidligere avsnitt knyttet til reduksjon av inntekter for særlig ressurskrevende brukere. Rådmannen har signalisert at inntektssiden av denne tjenesten vil underlegges et eget arbeid for å kvalitetssikre at kommunen nyttiggjør seg inntektspotensialet.

Funksjon 232/233/201- Forebygging, helsestasjons- og skolehelsetjeneste/ Annet forebyggende helsearbeid/Førskole

Tjenester innenfor dette området spiller en viktig rolle i fht tidlig innsats. Gjennom å avdekke behov for tidlig innsats, reduseres kostnadene og brukerens behov på sikt. Tjenester innenfor dette området er viktige for å hindre en fremtidig utgiftsvekst innenfor barnevern, tilrettelagt undervisning og rus/psykiatri.

Arbeidet med en ny folkehelseplan avsluttes i 2013. Planarbeidet er en konsekvens av at den nye folkehelseloven som stiller klare krav til kommunens forebyggende arbeid. Planen er en tverrsektoriell plan da forebygging etter den nye loven er et ansvarsområde tilhørende alle kommunalavdelingene. Det er ikke avsatt spesielle midler til gjennomføring av egne folkehelseiltak i 2014 i påvente av planen. At funksjonen som folkehelsekoordinator er dratt inn vil vanskeliggjøre arbeidet innenfor dette området.

Funksjon 234 - Aktivisering og servicetjeneste overfor eldre og funksjonshemmede

Innenfor dette tjenesteområdet ligger flere dagsentertjenester med følgende antall brukere i løpet av en uke:

- Dagsentertjenester for funksjonshemmede- antall brukere: 89, i tillegg hospiterer 5 brukere
- Dagsenter for demente- antall brukere: 20
- Dagsenter for personer med psykiske lidelser- antall brukere: 150

I tillegg til dagsenterdriften gis et tilskudd til café drift ved Busterudgata eldresenter. Situasjonen innenfor Båstadlund- systemet (dagsenter for funksjonshemmede) er vanskelig. Virksomheten er delt på flere steder med stor geografisk spredning. Et nytt bygg på tomten ved gamle Båstadlund skole skulle løse denne situasjonen. Virksomheten har ventet i flere år på et nytt bygg, og nødvendig rehabilitering av gamle bygg har vært utsatt på grunn av det. Rådmannen foreslår at det avsettes kr 2 mill til investering i helt nødvendig vedlikehold på de tre tjenestestedene i påvente av endelig avklaring av nytt senter.

Funksjon 241 - Diagnose, behandling, re-/habilitering

Innenfor denne tjenestefunksjonen finnes legevaktstjenesten, fysio- og ergoterapitjenesten, psykiatriteam og ambulerende team, utgifter ved korttidslager og tilskuddet til privatpraktiserende leger og fysioterapeuter.

Rådmannen har ikke funnet plass til en økning av fysio- og ergoterapitjenesten, selv om dette ville vært riktig og viktig i fht forebygging, samhandlingsreformen og dermed utsette behovet for økte tjenester. I 2014 videreføres et nivå med 7,5 årsverk og en turnuskandidat innen tjenesten fysioterapi. Målgruppen er funksjonshemmede, barn på helsestasjon, hjemmeboende voksne og beboere i kommunale institusjoner. Det er 5 årsverk ergoterapeuter hvor målgruppen er innbyggere i alle aldre.

Tjenesten dekker også omsorgsboliger og institusjon. Det er 14,75 årsverk fysioterapeuter med driftstilskudd.

Legevakten er videreført med tilsvarende ressurser som i 2013. Legevakten må imidlertid gjennomgå i forhold til forventninger og krav som kommer som følge av samhandlingsreformen, bl.a. intermediaerplasser og ikke minst en bakvaksordning i forhold til utrykning av ambulansetjenesten. Det vil utredes opprettelse av 24 timers observasjons plasser ved legevakten. Dette for å sikre rett pasient på rett sted når situasjonen oppstår ute i driften.

Innen funksjonen ligger vedtaksbaserte ambulerende tjenester til vel 50 brukere med rus og psykisk lidelse. Tjenesten har ansvar for oppfølging av 8 boliger på Nedre Hola. Ambulerende team trykker også hjemmebaserte tjenester der de er inne hos disse brukerne. I tråd med ny kunnskap og politiske vedtak vil kommunalavdelingen i 2014 sette fokus på hverdagsrehabilitering og ambulerende rehabiliteringsteam. Driften av tiltakene skjer innenfor vedtatt ramme. Det er tro på at disse tiltakene vil påvirke den enkelte brukers funksjonsnivå og derigjennom redusere bistandsbehovet.

Funksjon 120 - Administrasjon

Innenfor tjenesten ligger kommunalsjefen, kommunalsjefens stab og administrasjon av institusjoner og hjemmebaserte tjenester, samt ledelse av koordinerende fellestjenester.

Funksjon 242 - Råd, veiledning og sosialt forebyggende arbeid

Kommunens støtte til Eva Krisesenter og husleie til kontorer for koordinerende fellestjenester.

Funksjon 243 Tilbud til personer med rusproblemer

Vedtaksbaserte tjenester til rusbrukere, inklusive LAR-klienter. Egen funksjon som koordinator i forhold til innsatte (0,5 årsverk som fengselskoordinator). Forvalter lovens paragrafer om tvangshandling av bl.a. gravide rusbrukere. Det forventes økt overføring av oppgaver fra spesialisthelsetjenesten allerede i 2014 med bakgrunn i samhandlingsreformen.

Funksjon 255 - Medfinansiering somatiske tjenester

Dette området er i sin helhet utgifter forbundet med innleggelser og opphold på sykehus, primært Sykehuset Østfold. Kommunen belastes for forbruket av somatiske spesialisthelsetjenester. Omfanget av dette forbruket bestemmes av hvilke tiltak kommunen selv bygger opp for å redusere forbruket. Intermediær drift, frisklivssentral er tiltak som vil påvirke dette forbruket. Øvrig fokus på det forebyggende området, definering av risikoområder og nærmere samhandling med fastlegene vil også kunne påvirke denne kostnaden.

Kommunalavdeling teknisk

Sektoren blir ledet av kommunalsjef teknisk

Administrasjonen er saksbehandler for hovedutvalg kultur, idrett og mangfold og Plan, teknisk, landbruk og miljø samt Havnestyret. Kommunalavdelingen har ansvar for gjennomføring av politiske vedtak og utarbeidelse av områdets planverk.

Organisering

Sektoren har følgende enheter:

- Teknisk forvaltning, lokalisert i Busterudgt.1
- Teknisk drift, lokalisert på Sommerro
- Plan, byggesak & Geo-data, lokalisert i Fayegården
- Brann & feiervesen, lokalisert på Wiels plass
- Miljø & landbruk, lokalisert i Fayegården

Fra 7.april 2014 er teknisk forvaltning, plan, byggesak og Geo-data, miljø & landbruk samlet i Storgata 7. Målet er å kunne koordinere tjenestene bedre, gi bedre og raskere service og på sikt kunne behandle byggesaker over disk.

Mål og hovedoppgaver

Teknisk forvaltning

- Gjennomføre hovedplan for VA (vann og avløp) herunder planlegging og bestilling av vedlikehold av vannbehandlings- og renseanlegg og kommunens vann- og avløpsnett.
- Forvaltning, drift og vedlikehold av kommunens eiendommer og bygningsmasse, ca 125 000 kvm.
- Vedlikehold av bygningsmasse
- Planlegge, lede og gjennomføre større investeringsprosjekter
- Kjøp og salg av eiendommer
- Byggherre ved kommunens byggeprosjekter, blant annet utbyggingen av Hjortsberg skole

Hovedplan VA omfatter vannforsyning, avløp og vannmiljø i Halden kommune. Innen disse forvaltningsområdene er det definert målsetting, status og plan for konkrete tiltak for perioden 2013 – 2016 for å tilfredsstille sentrale og lokale krav til drikkevann, sanitær standard og vannmiljø, eller nærme seg disse. Størsteparten av tiltakene i handlingsplanen er utskiftning av ledningsnett. Videre er vannrenseanlegget på Remmen under utbygging for bedre vannrensning og prosesser for slambehandling. Til gjennomføring av planen er det for perioden bevilget 500 millioner kroner. Det er avsatt 50 millioner kroner til tiltak i 2014. Prosjektene legges ut på anbud.

Gebyrer for vann- og avløpstjenester får en økning på 5% i 2014. Det er satt av **1,750** millioner kroner til vedlikehold av kommunens eiendomsmasse. Dette er på langt nær tilstrekkelig, men den økonomiske situasjonen legger ikke til rette for økte budsjetter i 2014.

Teknisk drift

- Rense avløpsvann i henhold til rensekrav

- Produsere drikkevann i henhold til drikkevannsforskrift samt sikre distribusjon av dette
- Separeringsarbeid
- Drift av Rokke avfallsstasjon
- Drift av Halden havn (se eget kapittel)
- Gjennomføring av enkelte prosjekter knyttet til hovedplan VA
- Vedlikehold av veier, gater, parker og friarealer

Remmen renseanlegg bygges nå ut for å kunne ivareta og øke kapasiteten for sekundærrensning av vann og slambehandling. Kapasiteten på anlegget økes fra å kunne betjene 30 000 til 42 000 innbyggere.

Administrasjonen er bedt om å utrede framtidige driftsformer for Rokke avfallsanlegg.

Det er avsatt en million kroner til vintervedlikehold.

Det er avsatt en million kroner til helt nødvendig vedlikehold av gater og veier. Det er heller ikke i 2015 funnet midler til asfaltering. Mange veier i Halden vil allikevel bli asfaltert som en følge av rehabiliteringen av Halden kommunes ledningsnett der ny asfalt vil være påkrevet etter graving. Det er dessverre ikke lagt inn rom for vedlikehold av sykkel- og gangveinettet, men økonomiplanen skal gi rom for slikt vedlikehold fra 2015.

For å finne løsninger til at frivillige lag og foreninger kan gis en kompensasjon for å holde orden i sitt nærmiljø, skal formannskapet få en sak på dette i løpet av våren

Parkeringsavgiftene vil forbli uforandret i 2014.

Kommunen skal opprettholde gebyrfritt mottak av hageavfall.

Plan, byggesak & Geo-data

- Regulering, bygge- og delingssaker
- Oppmåling av eiendommer
- Tilsynsoppgaver
- Matrikkelføring

Byggesakssekjonen: Foretar behandling av byggesøknader etter Plan- og bygningsloven med forskrifter. Gjennomfører også tilsyn, ulovlighetsoppfølging, gjennomføring av forhåndskonferanser og generell veiledning av byggesaker.

Planseksjonen: Behandler eksterne og interne reguleringsforslag i samsvar med Plan- og bygningsloven. Utarbeider egne kommunale reguleringsplaner. Behandler delingssøknader. Deltar i utarbeidelsen av ny sentrumsplan.

Geodataseksjonen: Foretar oppmålingsforretninger, grensejusteringer og grensepåvisninger. Tildeler adresser, utarbeider megleroppgaver, behandler søknader om seksjonering samt vedlikeholder kartverk.

Byggesaksbehandlingen i kommunen er blitt styrket med flere ansatte og behandlingstiden for byggesaker er blitt vesentlig redusert. Selvkostprinsippet er nå lagt til grunn for gebyrfastsettelsen innenfor byggesak. Gebyrene ligger nå på tilsvarende nivå som Fredrikstad kommune.

Gebyrregulativet er i samsvar med gjeldende gebyrregulativ vedtatt i kommunestyret 19.12.2013 og endringer gjort av kommunestyret i 2014.

Brann & feiervesen

- Forebyggende brannvern og tilsyn i særskilte brannobjekter
- Forebyggende informasjon til kommunens innbyggere
- Brannberedskap
- Kommunens beredskap mot akutt forurensning på land og i vann
- Deltakelse i interkommunalt arbeid i Østfold, samt svensk-norsk samarbeid innenfor ulykke, brann og redning
- Feiing og tilsyn med boliger og fyringsanlegg

Brannvesenets forebyggende avdeling styrkes i hht til lovens krav til bemanning. Halden kommune har en brannordning som er i strid med juridiske forpliktelser overfor enkelte borettslag og gjeninnfører derfor vaktlagets 5. mann gjeninnføres. Stillingen er tenkt delvis selvfinansiert ved at den skal bistå med praktisk gjennomføring av kurs, både internt og eksternt.

Feieavgiften beholdes uforandret.

Miljø & landbruk

I løpet av 2014 skal administrasjonen legge fram en sak om vern av kommunens skog på Ulveholtet og se på mulighetene for vern av edelløvskogen i Tistedalen/Fosseløkka.

Generelt

- Deltar i arbeidsgrupper i *Haldenvassdraget m/Iddefjorden, Enningdalsvassdraget og Glomma syd*. (faggrupper innen landbruk, avløp og vassdrag.)
- Uttalelser til reguleringsplaner, delingssaker og byggesaker innen fagområdene landbruk, forurensning og biologisk mangfold.

Landbruk

- Saksbehandling i henhold til gjeldende lovverk, herunder konsesjons- jordlov- og skoglovsaker etc.
- Tilskuddsforvaltning innen jord/skog og tilsyn/kontroll med gjennomførte tiltak (eks. produksjonstilskudd, RMP-midler, SMIL-midler, NMSK-midler og skogfondsordningen).
- Rådgivning ved utforming av søknad om bygdeutviklingsmidler til Innovasjon Norge.
- Ansvar for viltforvaltningen, kommunens viltnevd (4-6 møter pr. år) og fallviltgruppa.

- Tilsyn og drift av kommunens eiendom på Ulveholtet og generell veiledning til grunneiere.

Forurensing

- Saksbehandling i henhold til forurensingslovverket – utslippssøknader, avfallsaker, oljeavskillere gravearbeider i forurenset grunn etc.
- Gjennomføring og tilsyn ved pålegg om rensing av private avløpssystemer jf. *handlingsplan for spredte avløp*.
- Vannovervåkning – gjennomfører 2 prøvetagninger (vannkjemi) i alle større bekker i kommunen.

Miljø

- Miljøfyrtårnsertifisering
- Saksbehandlingen – saker der miljø-, forurensings- og arealspørsmål står sentralt, eks. vindmøller, overføringsnett, jernbane, kommuneplanens arealdel og mellomlager for atomavfall.

Pågående prosjekter

Tiurleikregistrering, Eikeprosjekt, Overflatevann fra tette flater og deponier.

Styringsindikatorer

Område	Indikator	Status 2013	Mål 2014
Byggesak	Antall saker behandlet innen 3- ukers fristen		
Byggesak	Antall saker behandlet innen 12- ukers fristen		
Byggesak	Klager tatt til følge av Fylkesmannen		

Driftsrammer

	Budsjett 2014	Regnskap 2013
Sum Teknisk	58 805	48 355

Reduksjonstiltak

Nr.	Tjeneste	Tiltak	Økonomisk effekt
1.	Byggesak		-455
2.	Geodata		-130
3.	Eiendomsvakt	Vaktordningene vurderes	
4.	Plan		-1 000

5.	Eiendom	Holde en stilling ubesatt	-235
Sum reduksjonstiltak i kroner			-1 820

I tillegg er avdelingens budsjett redusert med sin andel av reduksjon i vikarkostnader og pensjonsutgifter.

Konsekvensbeskrivelser av reduksjonstiltak

Nr. Konsekvens ved gjennomføring	
1.	Selvkost byggesak: Ansvar 410200
2.	Selvkost geodata: Ansvar 210202
3.	Eiendomsvakt: Konsekvens ved nedleggelse vil være at det ikke er folk i beredskap til å sikre kommunens bygg ved innbrudd, vannlekkasje eller annet på kveld-, natt- eller i helgene. Like viktig er det at det er mulig å få tak i folk som kan de tekniske installasjonene i byggene, ventilasjon, varmeanlegg, kjøleanlegg med mer. Noen av oppgavene kan tas av andre vaktordninger, men i forhold til de tekniske installasjonene, er det nok bare eiendomsvakten, slik den er organisert i dag, som har den nødvendige kompetansen.

Salg av tomter og eiendommer

Halden kommune har en rekke tomter og eiendommer som ikke benyttes. Dette representerer meget store verdier. Målet i 2014 er å avhende deler av denne tomte- og eiendomsmassen. Det ansees som realistisk å nå et salgsmål på 22 millioner kr i løpet av året. Salget er tenkt fordelt på:

- Salg av leiligheter: 10 millioner kr
- Andre bygg (eks. Basarene og Alfheim) 7 millioner kr
- Tomter 5 millioner kr

Ved et salg vil selvsagt også vedlikeholds-, drifts- og kapitalkostnader bli redusert. Salget vil kunne skje til ulike kjøpere, men det ansees som naturlig på enkelte områder å søke løsninger i et nært samarbeid med Halden kommunale Pensjonskasse.

Salgsinntekter fra eventuelle salg settes av til kapitalfond.

Reforhandling av leiekontrakter

Halden kommune er en meget stor leietaker av lokaler, grunn m.v.

I et usikkert fremtidig leiemarked vil det være riktig av kommunen omgående å starte reforhandling av inngåtte leiekontrakter. Dette gjelder i utgangspunktet alle leiekontrakter,

spesielt også leiekontraktene med Halden Kommunale Pensjonskasse. Det er realistisk å oppnå en innsparing på 2,5 mill. kr på årsbasis.

Halden havnevesen

Halden havnevesen har sitt myndighetsområde innen Halden havnedistrikt som strekker seg langs den kystlinjen som ligger i Halden kommune. Havnevesenet har ansvar for farleden innenfor dette området samt drift av Halden havn, Halden gjestehavn og de kommunale småbåthavnene. Havnevirksohmhetens økonomi skal etter lov holdes regnskapsmessig adskilt fra kommunens øvrige midler.

Etter årelang diskusjon om fremtidig plassering av den offentlige havnen er det bestemt at Halden havnevesen fortsatt skal drive og utvikle havnedrift på Mølen. Det er derfor startet arbeid for hvordan Halden havn best mulig kan utnytte sine ressurser og utvikle sin virksomhet. I kjølvannet av dette vil det også bli klart hvilke investeringer og faglig kompetanse som kreves for å nå disse målsetningene.

Tiltak i 2014.

- Nye anløpsavgifter innføres i forskrifts form.
- Utarbeidelse av havnestrategiplan legges omgående ut på anbud og slutføres i løpet av første halvår 2014.
- Havnevesenet tilføres administrativ ressurs med relevant kompetanse
- Det settes i gang arbeid for å sikre Mølen som havneområde i tråd med næringslivets behov. Hensynet til boligbyggingen på Tyske og Hollenderen må ivaretas. Det igangsettes regulering som ivaretar begge hensyn.
- Fortøyningspunkt for båter til kornsiloen forsterkes.
- Leieavtaler gjennomgås for fornyelser og revidering.

Kultur, idrett og mangfold

Organisering

Enhet for Kultur, idrett og mangfold har ansvar for koordinering av tjenestene innen kultur- og idrettsfeltet. I tillegg er enheten saksbehandler for Hovedutvalg for kultur, idrett og mangfold. Enheten har ansvar for gjennomføring av politiske vedtak og utarbeidelse av kulturplan og kommuneplan for fysisk aktivitet.

Aktiviteten og arbeidet er hjemlet i Opplæringsloven (kulturskolen), Folkebibliotekloven, Folkehelseloven og Lov om bruk av spillemidler fra Norsk tipping.

Sektoren drifter følgende tilbud til befolkningen:

- Bibliotek
- Kulturskole
- Ungdomsklubbene Domino og Rockehuset
- Brygga kultursal
- Remmen svømmehall
- Kulturkontoret med oppfølging av lag, foreninger, kultur- og idrettsaktører og tilskuddsordninger.

Mål og hovedoppgaver

Kommunen skal sørge for økonomiske, organisatoriske, informerende og andre relevante virkemidler og tiltak som fremmer og legger til rette for et bredt spekter av kultur-, idretts-, kunnskaps- og livssynsvirksomhet regionalt og lokalt. Kulturplanen skal behandles i 2014, som tidligere vedtatt.

Biblioteket er en del av kjernevirksomheten i kommunens kulturtilbud. De er et møtested for ulike grupper i befolkningen og sikrer med sin fagkompetanse at alle får lik tilgang til kunnskap, kultur og informasjon. Åpningstidene ved Halden bibliotek skal opprettholdes i 2014.

Kulturskolen er en lovpålagt oppgave. Det skal fortsatt arbeides for at flere får plass i kulturskolen.

Det skal også satses på ungdomskultur/ rockeopplæring for ungdom også fremover. Rockehuset skal beholdes som musikkfaglig tilbud under kulturkontoret. Det settes også av midler slik at UKM arrangeres herfra. Halden kommune skal søke om å delta i Østfold fylkeskommunes utviklingsprosjekter for UKM/ ungdomskultur.

Brygga kultursal skal gå i balanse i 2013. Dette fordrer ganske store omstillinger for salen med tanke på leiepriser, arrangementstilbud og driftstform.

Ordningen med egen idrettskonsulent skal videreføres. Det skal arbeides med å finne tomt og løsning for ny idrettshall i Halden. Kommunen skal fortsatt være tilrettelegger og sparringspartner for idretten, men tilskuddet til tippemidler reduseres til et minimum.

Remmen svømmehall opprettholder tilbudet som i dag. Struktur rundt svømmehallen og eventuell rehabilitering skal fortrinnsvis landes i 2014.

Det skal fortsatt være arrangementsstøtte i Halden. I tillegg settes det av noen midler til byjubileum og grunnlovsjubileum.

Ungdomsklubben Domino er den mest sentrale aktøren i forebyggende arbeid for barn og unge. Domino skal ha som mål å bli en koordinerende enhet for forebyggende arbeid. I 2014 skal vedtak om ny ungdomsklubb være på plass.

Tilskuddet til Den Norske Kirke skal økes med 1 000 000 kr til gravforvaltning i 2014. Øvrige tilskudd til tros- og livssynssamfunn opprettholdes.

Kommunens skog og hytte på Ulveholtet skal fortsatt være tilgjengelig for allmennheten.

Driftsrammer

	Budsjett 2014	Regnskap 2013
Sum Kultur & idrett	42 025	42 921

Reduksjonstiltak

Nr	Tjeneste	Tiltak	Økonomisk effekt 2014
1	Kultur	Andre driftsutgifter	-1 200
2	Kultur	Kultursalen reduseres. Det vurderes nedbemanning	-600
3	Kultur	Bare spillemidler som det er avtale på + nærmiljøanlegg settes av midler til	-750
4	Kultur	Det settes av 800.000 kr til arrangementstøtte. Tiltak knyttet til byjubileum og grunnlovsjubileum må prioriteres. Halden historiske samlinger får et økt tilskudd på 100.000 kr for å lage ny byjubileumsutsalling	-100
5	Kultur	Driftsstøtte etter søknad til idrettslag, lag og foreninger reduseres. Det settes av kr 840.000 til ordningene	-160
6	Kultur	Bibliotektilbudet opprettholdes med samme åpningstider som i dag. Midler til innkjøp reduseres noe	-350
7	Kultur	Overbudsjettet på Remmen svømmehall inndras	-800
8	Kultur	Stillingsreduksjon fra senest 010614 (sekretær kulturkontoret, Brygga kultursal må også vurderes)	-140
9	Kultur	Ungdomsrådet har ikke brukt budsjetterte midler	-60
10	Kultur	Støtte til jubileer strykes. Merk post 5	-300

11	Kultur	Skolemusikkorpsene beholder støtteordning. Voksenkorpsene mister den	-100
12	Kultur	Diverse kutt i kulturadministrasjonen	-661
		Sum	- 5 221

Nye tiltak

Nr	Tjeneste	Tiltak	Økonomisk effekt 2014
1	Kulturskolen	Tilbudet organiseres i mer gruppeundervisning. Barn på venteliste får plass og inntektene øker	-75
2	Kultur	Støtte/tilskudd til lag, foreninger mm reduseres	-1 500
3	Kultur	Tirsdags- og torsdagsgruppa fortsetter sitt tilbud, men med bemanning/personell fra boligene	-310
4	Kultur	Underdekning av bokprosjektet Haldenhistorien i 2014 på kr 500.000 tas av støtte/tilskudd til lag, foreningen mm	500
5	Kultur	Byjubileum. Godtgjøring av komiteledere samt midler til ny logo mm kr 115.000 tas av midler til arrangementsstøtte i 2014	
		Sum	-1 385

Konsekvensbeskrivelser av reduksjonstiltak

Nr	Konsekvens ved gjennomføring
1	Nye måter å arbeide på for de ansatte ved å organisere undervisningen mer i grupper enn ved eneundervisning. Flere barn vil få plass og tilbud på kulturskolen. Ventelister vil minke og inntektene vil øke.

2	Lag, foreninger får mindre i støtte fra Halden kommune. Konsekvensen av dette kan bli at det kreves mer dugnadsinnsats, loddsalg mm av deltakerne og foreningene selv .
3	Aktivitetene videreføres, men ved hjelp av bemanningen/personell fra boligene. Ansatte fra kultur trekkes ut.
4	Det ble fattet et vedtak i 2009 om bokprosjektet «Haldenhistorien». Første bok kommer ut i 2014. Prosjektet har en underdekning i budsjett for inneværende år med om lag 500.000 kroner. Av hensyn til prosjektet og prosjektets fremgang tas kr 500.000 av støtte/tilskudd til lag og foreninger mm for å dekke underdekningen i 2014. Konsekvensen er at det blir mindre å fordele til lag, foreninger mm ved neste tildeling av midler i 2014.
5	Godtgjøring av komiteledere (6 stk) knyttet til byjubileet er ikke tatt med i budsjett for 2014. De er lovet en godtgjøring på kr 15.000. I tillegg kreves det kr 25.000 i driftsmidler til blant annet ny logo. Beløpet på kr 115.000,- til byjubileumskomiteen tas av midler til arrangementsstøtte i budsjettåret 2014. Det betyr at det blir mindre i støtte til andre type arrangement i Halden kommune inneværende år.

I tillegg er avdelingens budsjett redusert med sin andel av reduksjon i vikarkostnader og pensjonsutgifter.

Investeringer

Halden kommune hadde ved utgangen av 2012 en langsiktig lånegjeld på 107,6 % av brutto driftsinntekter (eksklusiv pensjonsforpliktelser). Ordinære renter og avdrag skal finansieres av driftsinntektene og indikatoren viser langsiktig gjeldsbelastning i forhold til dette. Halden har den høyeste gjeldsbelastningen blant kommunene i Østfold. Landsgjennomsnittet for 2012 var på 86 %. Høy lånegjeld kombinert med negativt netto driftsresultat og et betydelig regnskapsmessig underskudd de siste årene gir en lav grad av handlefrihet. Økonomiplanen legger føringer for at gjeldsgraden skal reduseres på sikt og at eventuelt salg av eiendommer benyttes til å nedbetale gjeld.

Halden kommune har et stort investeringsbehov. Dette gjelder i hovedsak oppgradering av bygninger, men også inventar og utstyr. Rådmannen foreslår kun nye prosjekter som anses å være kritiske i forhold til drift og eventuelle pålegg som er gitt av statlige myndigheter. Dette nivået er lavt og det kan komme enkeltsaker til behandling i løpet av 2014 dersom spesielle tilfeller oppstår.

Investeringer kan ses i sammenheng med effektivisering av driften. Rådmannen har ikke funnet det aktuelt å foreslå noen investeringer av denne art i budsjettet for 2014.

VA- investeringer i 2014 for 80 mkr er godkjent av Fylkesmannen i brev datert 19.03.2014.

Startlånsordningen

Husbankens låneordning, startlån, som kommunen videreformidler etter søknader, opprettholdes på 2013 nivå, med 40 mill. kr. Dette er også godkjent av Fylkesmannen i brev datert 19.03.2014.

Tabellen under viser hvilke prosjekter rådmannen mener bør gjennomføres og hvilke som kan utgå. Det er gjort en vurdering av at pågående VA prosjekter bør gjennomføres som planlagt, disse er derfor ikke kommentert i tabellen under.

Prosjektnavn	Utgår	Kommentar
Nødstrømsaggregat - Rådhuset 2013	X	Kan utsettes. Nødstrømsaggregatet skulle sikre strøm på rådhuset slik at kriseledelsen skulle kunne møtes i nødvendige situasjoner og få utført oppgavene selv ved et strømbrydd. Det innarbeides i prosedyrene et alternativt oppmøtested for kriseledelsen ved strømbrydd på rådhuset.
E-handel - Oppstart 2013		Gjennomføres som planlagt. Prosjektet er i implementeringsfasen og deler av organisasjonen har tatt systemet delvis i bruk.

Hjortsberg skole 2011		Omdisponering til Karrestad barnehage (200'). Bygningsmessige endringer for å kunne gjennomføre tiltak med lavere bemanning fra august 2014. Investeringen vil være besparende i driftsregnskapet allerede fra 2014. Resterende trekkes inn - medfører at uteområdene ved Hjortsberg skole blir som de er pr. i dag. 600' til SD anlegg ved Hjortsberg gjennomføres som planlagt.
Oppgradering - Øberg skole		Bygningsmessige utbedringstiltak.
Prestebakke skole 2010	X	Prosjektet er ferdig.
Heis Hjortsberghallen	X	Det foreslås at prosjektet utgår. Det skal være mulig for alle uavhengig av funksjonsevne å komme inn på begge plan ettersom hallen har utvendig inngang til begge plan.
Bygningsmessig oppgradering alle sykehjem 2011	X	Prosjektet foreslås utsatt. Konsekvensene ved å utsette prosjektet er at uteområdet ved Helsehuset fortsett vil bære preg av lite vedlikehold.
Båstadlund Dagsenter 2010	X	Prosjektet utsettes grunnet kommunens manglende mulighet til å oppta lån i 2014.
Brekkerød 2		Asfaltering og fortau gjenstår. Den asfalteringen som er gjort er kun i forhold til å dekke anleggstransport i byggeperioden. Det foreslås at prosjektet fullføres.
Remmen svømmehall 2013	X	Prosjektet foreslås utsatt inntil eierforholdene er avklart med Statsbygg.
Konservativen brannsikring	X	Prosjektet foreslås utsatt. Konsekvensen er at 2. etasje ikke kan benyttes av publikum på grunn av brannsikkerhet.
ENØK-tiltak Biblioteket 2011		Prosjektet foreslås utsatt til fordel for et annet ENØK tiltak hvor bestillinger allerede er gjort. Se beskrivelse lenger ned. Konsekvensen er at taket og vinduene på biblioteket ikke vil bli skiftet foreløpig.

Sportsbibliotek 2012		Prosjektet har bundne fondsmidler som vil bli brukt i 2014. Prosjektet foreslås fullført. Alternativt vil midlene måtte betales tilbake til tilskuddsgiver.
IT-utstyr	X	Prosjektet foreslås utsatt. Det vil ikke bli kjøpt inn nytt IT-utstyr i 2014.
Hovedplan VA		Fordelt av formannskapet i egen sak og allerede godkjent av Fylkesmannen.
Bjørklund VVS-utstyr		Prosjektet foreslås gjennomført som planlagt. Det er nødvendig med utskifting av VVS- utstyr ettersom det kun er varmt vann i kranene.
Fremtidig skolestruktur - Forprosjekt	X	Forprosjekt uten vedtak om iverksettelse føres i drift inntil vedtak om oppstart foreligger. Prosjektet foreslås derfor tatt ut av investeringsoversikten.
Alarm Halden Rehabiliteringssenter	X	
Nytt Båstadlund dagsenter		Jfr. Beskrivelsen av Båstadlund tidligere i oversikten. Midlene benyttes til oppgradering av nåværende bygningssmasse.
Tistedal stadion - Støyskerm		Prosjektet er foreslått etter pålegg fra kommuneoverlegen. Det foreslås at prosjektet gjennomføres som planlagt.
Storgata 7		Bygningsmessige tilpasninger slik at lokalene kan benyttes som kontorer. Deler av teknisk har flyttet inn i bygget og det foreslås derfor at prosjektet fullføres som planlagt.
Tilleggsbevilgning Nødsstrømsaggregat	X	Se kommentarer om tidligere bevilgning knyttet til nødstrømsaggregatet lenger opp i tabellen.
ENØK og SD i bygninger		Det ble inngått en avtale om prosjektet i november. Prosjektet hadde budsjettmidler i 2013, som ikke ble videreført. Det foreslås likevel at prosjektet gjennomføres som planlagt ettersom det vil påløpe en kostnad dersom avtalen brytes.

Tabellen under viser rådmannens forslag til nytt investeringsbudsjett for 2014. For de prosjektene som har hatt bevilgning tidligere år er bevilgningen for 2014 justert i forhold til faktisk forbruk i 2013 slik at prosjektets totalramme er i samsvar med opprinnelig bevilgning.

Prosjekt	Prosjektnavn	Nytt budsjett 2014
P1033	E-handel - Oppstart 2013	310 911
P2091	Hjortsberg skole 2011	800 000
P2101	Oppgradering - Øberg skole	400 000
P4019	Brekkerød 2	4 778 176
P5091	Sportsbibliotek 2012	84 418
	Bjørklund VVS-utstyr	100 000
	Nytt Båstadlund dagsenter	2 000 000
	Tistedal stadion - Støyskjerm	2 000 000
	Storgata 7	800 000
	ENØK og SD i bygninger	6 606 736
P6231	Jørgen Bjelkesgate/Gimleveien	9 008 945
P6232	Driftskontroll/ledningskontroll	1 681 693
P6237	Ringledning vann	10 721 148
P6243	Saneringsplaner/spyleplaner	993 879
P6243B	Separering Skiveien	12 753 064
P6244	Glenne	523 606
P6248J	Vann Skovveien Tistedal	194 105
P6248M	Vannmålere	1 397 060
P6252	Knardal separering	10 270 384
P6259	Alfheim-Lorangeløkka-Stenrød-Hjortsberg - Separering	7 737 609
P6266	Håkevika VA-anlegg	4 526 464
P6268	Forprosjekt Remmen renseanlegg	1 123 028
P6269	ROS-plan	529 308
P6270	Prosjektering 2013	218 927
P6271	Holevannet - Ny råvannskilde	500 000
P6272	Utbedring av pumpestasjoner	626 960
P6273	Oskleiva, Fjellstua, Damhaugen - Del 1 2013	2 370 932
P6342	Avløp Bollerød 2008	1 790 527
P6343	Toget Avløp 2008	175 451
P6344	Watvedtveien avløp	296 952
P6345J	Avløp Legangersgate-Bjerkeveien	1 420 250
P6345R	Avløp Refneveien	497 303
P6345S	Avløp Tosshullet-Øbergveien	5 953 216
P6345U	Rehab av avløpspumpestasjoner	288 106
P6347	Øbergveien + gamle Øberg 2011	10 366 005
	Hovedplan VA	80 000 000
	Startlån	40 000 000
	Sum investeringsprosjekter 2014	223 845 163

Av totalt investeringsbudsjettet på 223,8 mkr utgjør VA 166 mkr og startlån 40 mkr. Det legges dermed opp til svært lite investeringer utover VA i 2014. Investeringsbudsjettet for

2014 er redusert med 45 mkr i forhold til kommunestyrets vedtak 19.12.2013. Båstadlund dagsenter er det største prosjektet som er trukket ut (36 mkr).

Finansiering av investeringsprosjektene i kr

Kapitalfond	4 778 176
Bundet fond	67 534
Salgsinntekter	6 200 729
Mva	2 460 413
Låneopptak	152 213 880
Låneopptak - formidlingslån	40 000 000
Ubrukte lånemidler	18 124 431
Sum finansiering	223 845 163

Kommunale avgifter og gebyrregulativ

Budsjettforslaget bygger på vedtatte avgifter og gebyrregulativer og det er ingen forslag til endringer av disse i rådmannens forslag til nytt budsjett for 2014.

Økonomiske oversikter

VEDLEGG 1 - Budsjettskjema 1A - drift

	Budsjett 2014	Budsjett 2013	Regnskap 2012
Skatt på inntekt og formue	589 893	581 022	541 592
Ordinært rammetilskudd	822 607	776 021	747 732
Skatt på eiendom	79 574	81 500	80 456
Andre direkte eller indirekte skatter		0	37
Andre generelle statstilskudd	7 339	7 200	5 666
Sum frie disponible inntekter	1 499 413	1 445 743	1 375 483
Renteinntekter og utbytte	13 268	16 400	15 883
Renteutg.,provisjoner og andre fin.utg.	-57 400	-63 760	-51 771
Avdrag på lån	-56 400	-53 220	-49 272
Motpost avskrivning VAR	17 416	15 580	14 802
Netto finansinnt./utg.	-83 116	-85 000	-70 358
Til dekning av tidligere regnsk.m. merforbruk	-9 400	-29 500	0
Til ubundne avsetninger		-25	0
Til bundne avsetninger		0	-15
Bruk av tidligere regnks.m. mindreforbruk		0	0
Bruk av ubundne avsetninger	4 400	0	0
Bruk av bundne avsetninger		0	0
Netto avsetninger	-5 000	-29 525	-15
Overført til investeringsbudsjettet		9 023	5 405
Til fordeling drift	-1 411 297	-1 340 240	-1 310 515
Sum fordelt til drift (fra skjema 1B)	1 411 297	1 340 240	1 311 426
Mer/mindreforbruk	0	0	911

	Budsjett 2014	Budsjett 2013	Regnskap 2012
VEDLEGG 1 - Budsjettskjema 1B - drift			
Sentral/ felles	86 930	104 907	47 369
NAV	52 179	49 117	55 847
Kultur og idrett	42 025	47 111	40 091
Undervisning og oppvekst	566 781	541 559	531 914
Helse og omsorg	604 577	548 674	575 809
Teknisk	58 805	48 871	60 396
Sum fordelt til driftsrammer	1 411 297	1 340 240	1 311 426

VEDLEGG 2- Budsjettskjema 2A - investering

	Budsjett 2014	Budsjett 2013	Regnskap 2012
Investeringer i anleggsmidler	183 845	274 364	157 016
Utlån og forskutteringer	40 000	554	53 871
Avdrag på lån	12 300	40 000	74 065
Dekning av tidligere års udekket		0	4 922
Avsetninger	15 799	0	40 193
Årets finansierungsbehov	251 944	314 918	330 066
Finansiert slik:			
Bruk av lånemidler	210 338	313 018	224 386
Inntekter fra salg av anleggsmidler	22 000	0	22 006
Tilskudd til investeringer		100	25 121
Kompensasjon for merverdiavgift	2 460		
Mottatte avdrag på utlån og refusjoner	12 300	556	22 357
Andre inntekter		0	1 175
Sum ekstern finansiering	247 098	313 673	295 045
Overført fra driftsbudsjettet		90	3 759
Bruk av tidligere års udisponert		0	0
Bruk av avsetninger	4 846	1 154	27 488
Sum finansiering	251 944	314 918	326 292
Udekket/udisponert	0	0	-3 774

VEDLEGG 2- Budsjettskjema 2B - investering

	Budsjett 2014	Budsjett 2013	Regnskap 2012
Videreformidlingslån	40 000	40 000	
Sentral/ felles	311	5 354	
Kultur og idrett	84	11 329	
Undervisning og oppvekst	1 300	34 902	
Helse og omsorg	2 000	45 581	
Teknisk	180 150	177 096	
Sum fordelt til investering	223 845	314 262	0